

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma & muunkieliset opiskelijat

Valmiuksia, kokemuksia ja kehittämistarpeita

Katja Sipola

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

3/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Katja Maria Sipola	Sivumäärä 54 ja 10 liitesivua
Työn nimi Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma & muunkieliset opiskelijat – valmiuksia, kokemuksia ja kehittämistarpeita	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tanja Aholainen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Humanistinen ammattikorkeakoulu, Hanna Laitinen	
Tiivistelmä <p>Humanistisen ammattikorkeakoulun (HUMAK) opinnäytetyönä tilaama selvitys kohdistui HUMAKin kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa opiskelevien muunkielisten opiskelijoiden kiellisiin kokemuksiin hakuprosessista ja opiskelusta. Opinnäytetyön menetelmänä käytettiin haastattelua. Selvitystä varten haasteltiin niin opiskelijoita, opetushenkilökuntaa kuin hakutoimistoakin. Haastattelut tehtiin henkilökohtaisesti, puhelimitse ja kirjallisesti.</p> <p>Opinnäytetyössä käsiteltiin neljää suurempaa kokonaisuutta. Ne liittyivät muunkielisten koulutusmahdollisuuksiin, tukemiseen, hakuprosessiin ja HUMAKin valmiuksiin sekä siihen, millaista on opiskella HUMAKissa muunkielisenä henkilönä. Koska kulttuuri on lähellä kieltä on myös kulttuuriin liittyvillä asioilla osansa työssä.</p> <p>Tavoitteena opinnäytetyölle oli saada selville muunkielisten opiskelijoiden kielelliset kokemukset hakuprosessin ja opintojen ajalta sekä HUMAKin kehittymismahdollisuudet. Opinnäytetyön kautta haluttiin myös selvittää muunkielisten opiskelijoiden kielellisen tuen tarve. Opetushenkilökunnalta kysyttiin kokemuksista muunkielisten opettamisesta ja heidän tuen tarpeestaan sekä HUMAKin valmiuksista muunkielisten kouluttamiseen ja tukemiseen. Hakutoimisto puolestaan vastasi kysymyksiin opiskelijoiden tukemisesta hakuprosessin aikana sekä siihen, millaisia haasteita hakutoimistolla on suhteessa muunkielisiin hakijoihin.</p> <p>Selvityksen tulokset ovat viitteellisiä opiskelijavastausten vähyyden vuoksi. Humanistinen ammattikorkeakoulu voi hyödyntää työn tuloksia toimintansa kehittämisessä. Erityisiin opinnäytetyöprosessin aikana ilmi tulleisiin kehittämiskohteisiin kuuluu suomen kielen opintojen järjestämisen pohtiminen ja muunkielisen opiskelijan kielellinen tukeminen. Opetuksen järjestämisen yhteydessä voisi miettiä enemmän erilaisia kulttuurisia seikkoja ja uusien opiskelijaryhmien ryhmäyttämistä sekä vertaistuen parempia mahdollisuuksia. Yleisesti ottaen HUMAK voisi panostaa tunnettavuuteen ja markkinointiin.</p> <p>Työn kautta ammattiala saa paremman kuvan siitä, millaisia kielellisiä kokemuksia muunkieliset korkeakouluopiskelijat ovat opintojensa aikana saaneet sekä sen, millaiseksi he ovat opiskeluaikansa kokeneet. Työstä on hyötyä muun muassa suunnitellussa opetustilanteita ja suomen kielen opetusta muunkielisille opiskelijoille. Muunkielisiin opiskelijoihin kohdistunut kirjallinen materiaali on pääsääntöisesti koskenut peruskoulussa tai toisella asteella opiskelevia. Tämä selvitys antaakin ammattialalle tarpeellista korkeakouluopiskelijoihin kohdistuvaa tietoa ja näkemystä siitä, millaisia mahdollisuuksia muunkielisillä opiskelijoilla Suomessa on kouluttautua juuri humanistiselle- ja kasvatusalalle. Selvityksestä käy ilmi myös se, millaisia mahdollisuuksia ja resursseja suomalaisella opetushenkilökunnalla ja hakutoimistolla on auttaa, kouluttaa ja tukea muunkielisiä opiskelijoita hakuprosessista opintojen loppuun suorittamiseen saakka.</p> <p>Opinnäytetyön lopusta löytyvät johtopäätökset ja HUMAKille suunnatut kehittämisideat. Kehittämisideat koskevat yleisesti ottaen Humanistista ammattikorkeakoulua, kuten markkinointia, mutta myös erillisiä täysin muunkielisiin opiskelijoihin kohdistuvia asioita. Näitä ovat kielellinen tukeminen opintojen aikana ja kulttuuritietoisuuden lisääminen opintoryhmien keskuudessa. Opinnäytetyöstä on rajattu pois ruotsinkieliset opiskelijat. Tämä johtuu siitä, että äidinkielenään ruotsia puhuville on tarjolla opintoihin liittyvät palvelut Suomessa myös ruotsinkielellä.</p>	
Asiasanat Korkeakouluopiskelu, suomen kieli, tukitoimet, vieraskielinen opetus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Katja Maria Sipola	Number of Pages 54 + 10 appendix
Title Degree Programme of Civic Activities and Youth Work & the Non-Finnish Speaking Students – Abilities, Experiences and Development Needs	
Supervisor(s) Tanja Aholainen	
Subscriber and/or Mentor HUMAK University of Applied Sciences, Hanna Laitinen	
Abstract <p>The report written as thesis ordered by HUMAK University of Applied Sciences (HUMAK) was focused on non-Finnish speaking students' lingual experiences of the applying process into and during the studies in the degree programme of Civic Activities and Youth Work. The method of thesis was interviewing. For the report were interviewed students, teaching stuff and the applying center. The interviews were made personally, by phone and in written.</p> <p>The thesis deals with four bigger parts. They were related to non-Finnish speaking persons' educational possibilities, supporting, applying process, HUMAK's abilities and to how it is to study in HUMAK as a non-Finnish speaking person. Because culture is near to language it has own part in the work, too.</p> <p>Goals for the thesis were to get to know non-Finnish speaking students lingual experiences from the applying process to the studies, and the development possibilities of HUMAK. Another goal was to get to know the needs for Finnish language support. From teaching stuff were asked about their experiences from teaching non-Finnish speaking students and the students' needs for support, and also about HUMAK's abilities to support and educate those students. The applying center answered to the questions of how it can support students during the applying process and what kind of challenges it has what comes to non-Finnish speaking students.</p> <p>The results of the report are suggestive because of the lack of students' interviews. HUMAK University of Applied Sciences can benefit the results in its own activities development process. To the special points which came out during the thesis process belongs thinking of organizing the Finnish language studies and giving lingual support to a student. While organizing teaching different cultural aspects could be taken in consideration, grouping the new student groups and better possibilities for peer supporting. In general HUMAK could contribute significantly to its known ability and marketing.</p> <p>Through the work the field gets better picture of the lingual experiences non-Finnish speaking higher education students have got during the studies and how they have felt the study time. The benefit of the work can be used e.g. when planning teaching situations and Finnish language teaching for non-Finnish speaking students. Most of the written material related to non-Finnish speakers has been made of comprehensive and secondary education students. This report gives important knowledge and view to the field about higher education students' possibilities to educate on the field of humanities and education in Finland.</p> <p>In the end of the thesis can be found the development ideas directed to HUMAK. In general the development ideas are for whole HUMAK but, like marketing, but also separate completely non-Finnish speaking students related things. These are e.g. lingual support during the studies and gaining cultural knowledge among the study groups. Swedish speaking students have been marked out of the thesis. The reason for this is that natively Swedish speaking people in Finland can get the education services also in Swedish language.</p>	
Keywords Higher education studies, Finnish language, supporting actions, teaching in non-native language	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Muunkieliset Suomessa	5
1.2 Tutkimuslähtökohtia ja taustaa	6
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	7
3 MUUNKIELISTEN KOULUTUSMAHDOLLISUUDET JA HEIDÄN TUKEMISENSA HAKUPROSESSIN AIKANA	11
3.1 Opiskelijavalinnan yhdenvertaisuus	11
3.2 Opiskelijoiden valmiuserot	12
3.3 Opiskelijan tukeminen hakuprosessin aikana	12
3.4 Hakutoimiston haasteet ja tilastotietoa muunkielisistä korkeakoulutetuista henkilöistä	13
4 HUMANISTISEN AMMATTIKORKEAKOULUN VALMIUDET MUUNKIELISTEN KOULUTTAMISEEN	14
4.1 Yhdenvertaisuuslaki	14
4.2 Opetushenkilökunnan näkökulmia HUMAKin valmiuksista muunkielisten kouluttamiseen	15
4.3 Humanistisen ammattikorkeakoulun vahvuudet ja heikkoudet	16
4.4 Muunkielisen opiskelijan tukeminen ja erityiskohtelu	19
4.5 Muunkielisen opiskelijan tuen tarve opintojen aikana	22
4.6 Muunkielisen opiskelijan tukeminen	23
4.7 Muunkielisiin opiskelijoihin kohdistuva rasismi ja syrjintä	25
4.8 Valintakokeen ja opiskelijavalinnan kehitys	26
5 HAKUPROSESSI	30
5.1 Hakuprosessi Humanistiseen ammattikorkeakouluun	30
5.2 Kielelliset kokemukset Humanistisessa ammattikorkeakoulussa	33
6 OPISKELU HUMANISTISESSA AMMATTIKORKEAKOULUSSA MUUNKIELISENÄ HENKILÖÄ	37
6.1 AMK:n käytännönläheisyys	38
6.2 Erityiskohtelu	38
6.3 Pedagogiset keinot	39
6.4 Kulttuuristandardit ja opiskelijan kulttuuritaustan huomioiminen	40
6.5 Kulttuurien välinen viestintä	41
6.6 Suomen kieli ja opiskelu	41
6.7 Opintojen keskeyttäminen	42
6.8 Opiskelijakokemukset rasismista ja syrjinnästä	43
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT	44
LÄHTEET	51
LIITTEET	54

1 JOHDANTO

1.1 Muunkieliset Suomessa

Suomen ulkomaalaisväestön kasvu on alkanut 1970-1980 -luvuilla, jolloin Suomi rupesi vastaanottamaan pakolaisia. Vielä vuonna 1950 Suomen ulkomaalaisten määrä oli 11 000 eli 0,3 prosenttia koko väestöstä. Maahanmuuttajien määrä nelinkertaistui 1990 -luvun aikana turvapaikanhakijoiden ja entisen neuvostoliiton alueen etniseltä taustaltaan suomalaisten paluumuuttajien tullessa maahan (Jaakkola, Janinskaja, Kyntäjä, Liebkind, Mannila & Reuter 2004, 11). Vuonna 2007 ulkomailla syntyneiden henkilöiden määrä Suomessa oli 202 500 eli 3,8 prosenttia koko väestöstä (Saukkonen 2010, 16). Vakinaisesti Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrä on vuosien 2009-2010 vaihteessa ollut 155 705 eli 2,9 prosenttia koko väestöstä. Määrä on kasvanut vuodenvaihteeseen 2008-2009 verrattuna noin 12 500 henkilöllä. Suurimmat ulkomaalaisryhmät ovat venäläiset, virolaiset, ruotsalaiset, somalialaiset ja kiinalaiset. Kaikista vakinaisesti Suomessa asuvista ulkomaalaisista 36 prosenttia on Euroopan unionin kansalaisia (Väestörekisterikeskus 2010, 13-15). Ulkomaalaisten määrä Suomessa on kasvanut nopeammin kuin missään muussa Länsi-Euroopan maassa. Muunkielisten määrän ennustetaan olevan pääkaupunkiseudulla vuonna 2025 163 000 (Saukkonen 2010, 18, Väestörekisterikeskus 2010, 15). Myös suomalaisten muiden kielivähemmistöjen asemaa on pyritty parantamaan 1970 -luvulta lähtien, joten heidän kouluttautumismahdollisuutensa tulee myös olla huomioitu koulutusta suunniteltaessa ja järjestäessä. Perusopetuslain (628 / 98) ja Lukiolain (629 / 98) mukaan viittomakieltä voi opettaa äidinkielenä ja se voi myös olla opetuskieli (Lehtomäki & Takala (toim.) 2005, 32).

Suomea on voitu pitää suhteellisen homogeenisenä maana siksi, että valtaosa väestöstä puhuu äidinkielenään suomea ja he kuuluvat evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Se on kuitenkin aina ollut monikulttuurinen monien uskonnollisten ja kielellisten vähemmistöjen, kuten saamelaisten, Suomen romanien, viittomakielisten, ortodoksejen, juutalaisten ja tataarien kautta (Saukkonen 2010, 16, 18-19).

Suomessa kieli- ja kulttuurivähemmistöksi itsensä määrittelevät viittomakieliset arvioivat Suomessa olevan 4000-5000 kuuroa tai huonokuuloista sekä 6000-9000 kuu-

levaa, jotka käyttävät viittomakieltä (Kuurojen liitto ry 2011). Kuulovammaisten määräksi Suomessa arvioidaan 744 000, mikä vastaa 15 prosenttia väestöstä (Lehtomäki (toim.) ym. 2005, 25). Lehtomäki & Takala 2005 viittaavat kuulovammaisista tehtyihin tutkimuksiin, joiden mukaan jopa 40 prosenttia heistä olisi monivammaisia. Yleisimpänä näistä on näkövamma ja erityinen kielen kehityksen häiriö. Näkövammaisia on kuuroja huomattavasti suurempi määrä verraten Kuurojen liiton arvioon viittomakielisten määrästä. Näkövammaisten lukumääräksi arvioidaan 80 000, joista 10 000 on täysin sokeita. Näkövamma kuitenkin ilmenee yleensä vanhemmalla iällä. Suomen 80 000 näkövammaisesta noin kuusi (6) prosenttia on alle 18-vuotiaita (Näkövammaisten keskusliitto ry 2011). Joka kolmannella näkövammaisista on myös jokin muu vamma tai he kärsivät jostain pitkäaikaissairaudesta. Opintojen aikana tärkeiksi apuvälineiksi muodostuvatkin kuuroille tulkit ja näkövammaisille esimerkiksi pistekirjoitus sekä erilaiset tietokonenäytöt. Ilman näitä opintojen suorittaminen ammattikorkeakoulutasolla olisi mutkikasta (Lehtomäki (toim.) ym. 2005, 32). Saamenkieliä puhuu alle 1800 henkilöä ja suomen romaneita on yhteensä noin 10 000-12 000, mutta yhä harvempi heistä hallitsee romanikielen (Paananen 2009).

1.2 Tutkimuslähtökohtia ja taustaa

Humanistisessa ammattikorkeakoulussa on huomattu muunkielisten henkilöiden määrän lisääntyneen Suomessa samoin kuin heidän määrän nousun kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmaan hakijoiden joukossa. Lähtökohtana opinäytetyölle on korkeakoulussa suomea toisena kielenä puhuvien kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa opiskelevien henkilöiden kielellisten kokemusten selvittäminen. Siinä tutkitaan, millainen hakuprosessi on ollut muunkieliselle hakijalle samoin kuin opiskelu ja ovatko kielelliset tai muut vaikeudet saaneet opiskelijaa harmitsemaan opintojen keskeytystä. Tarkoituksena on ollut saada selville, mitkä kielelliset asiat ovat mahdollisesti aiheuttaneet ongelmia opiskelemaan pyrkimisessä ja opiskelujen aikana. Yhtenä keskeisimpänä asiana on opintoajan kriittisimpien pisteiden löytäminen, jolloin erityisen tuen tarpeen merkitys on huomattava. Näin ollen voidaan saada selville, millä tavoin Humanistinen ammattikorkeakoulu voisi kehittyä, jotta hakuprosessi ja opiskelu tukisi hakijaa ja opiskelijaa paremmin.

Tarkoituksena on kehittää Humanistisen ammattikorkeakoulun valmiuksia auttaa ja ottaa paremmin huomioon suomea toisena kielenään puhuvat hakijat hakuprosessin ja opintojen aikana sekä saada selville, millaista tukea suomea toisena kielenään puhuvat tarvitsisivat niin hakuprosessin aikana kuin opiskellessakin. Tutkimusaineiston ja tutkimustulosten perusteella tehdään johtopäätökset siitä, mitä korkeakoulu voisi tehdä paremmin, jotta hakeminen ja opiskelu sujuisi mutkattomammin heidän kohdalla, jotka eivät puhu äidinkielenään suomea. Tarkoituksena on tuottaa hyödyllistä tietoa hakuprosessista ja opiskeluajasta. Päämääränä on saada selville hakuprosessin ja opiskeluajan vaikeudet sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun kehittämis- ja kehitysmahdollisuudet.

Vaikka työssä puhutaan suomea toisena kielenä puhuvista henkilöistä on joukosta rajattu pois suomalaiset ruotsinkieliset henkilöt. Syy siihen on se, että suomenruotsalaiset tuntevat suomalaisen koulutusjärjestelmän äidinkielenään suomea puhuvien tavoin sekä siksi, että yleiset hakukaavakkeet ja ohjeet ovat automaattisesti laadittu kahdella kielellä niin suomeksi kuin ruotsiksikin. Ruotsinkielisille opiskelijoille on myös tarjolla opastus- ja neuvontapalveluita ruotsin kielellä. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma on tarjolla myös ruotsin kielellä Yrkeshögskolan Noviassa, Turussa (Yrkeshögskolan Novia 2011).

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on toteutettu marraskuun 2010 ja maaliskuun 2011 välisenä aikana ja se on tehty Humanistisen ammattikorkeakoulun tilauksesta. Työ perustuu Humanistisen ammattikorkeakoulun hakutoimiston työntekijän, kahden opetushenkilökuntaan kuuluvan henkilön ja kolmen opiskelijan yksilohaastatteluihin sekä tietoperustaan. Haastetta työn tekemiseen toi se, että kaikki kirjallinen materiaali perustui pääasiassa tutkimuksiin ja selvityksiin perus- ja toiselta asteelta, mutta ei niinkään korkeasteelta. Toisena suurempana haasteena oli saada opiskelijoita osallistumaan haastatteluun. Nämä seikat ovatkin vaikuttaneet omaan arviooni työni onnistumisesta. Menetelmäksi valitsin haastattelun, koska se oli luonnollisin valinta menetelmäksi ja paras tapa saada selville opiskelijoiden ajatuksia ja mielipiteitä. Haastattelun perus-

teella saadaan pääasiassa kvalitatiivista eli laadullista tietoa tutkittavasta aiheesta. Haastattelutyylinä on ollut avoin haastattelu ja sen kautta on ollut mahdollista saada selville sellaisia asioita, joita haastattelukysymysten kautta en välttämättä olisi voinut saada, jos haastattelutyyppi olisi ollut toinen. Haastattelumenetelmän valintaa puoltaa sen joustavuus, mahdollisuus lisäkysymyksiin haastattelutilanteessa ja se, että haastattelukysymyksiä on voinut selventää haastateltaville, jos he eivät ole niitä kielellisistä syistä johtuen täysin ymmärtäneet. Tutkimuksen aihe on ollut sellainen, että haastattelu sopii siihen menetelmänä parhaiten myös anonymiteettinsä vuoksi. Menetelmään liittyneet haasteet liittyivät haastattelukysymysten ja haastattelujen suunnitteluun. Näin myös haastattelujen teon haasteena vähäisestä haastattelukokemuksestani johtuen. Haastattelukysymysten analysointi oli myös eräänlainen haaste, sillä haastattelujen ja haastattelukysymysten määrä vaikuttavat analysointiin. Analysointivaiheessa olenkin miettinyt tutkimusteoreettisia taustaoletuksia, tutkimuskysymyksiä ja –ongelmia tietoperustaa hyväksi käyttäen (Vuorela 2005, 38-48).

Laadin jokaiselle kolmelle eri haastatteluryhmälle eli hakutoimistolle, opetushenkilökunnalle ja opiskelijoille omat haastattelulomakkeensa. Hakutoimiston työntekijälle suunnatussa haastattelussa oli seitsemän kysymystä, mitkä koostuivat hakutoimiston valmiuksista auttaa ja neuvoa suomea toisena kielenä puhuvaa hakijaa ja kuinka paljon opastusta he itse ovat saaneet tällaiseen työhön. Muut kysymykset koskivat kulttuuria ja sitä, miten hakutoimistossa on otettu huomioon suomea toisena kielenä puhuvat hakijat ja pitäisikö heidän kanssaan toimiseen olla enemmän ohjeita, linjauksia tai koulutusta ja jos niin millaista. Opetushenkilökunnalle kysymyksiä oli yhteensä kymmenen. Niiden aihealueet koskivat Humanistisen ammattikorkeakoulun heikkouksia, vahvuuksia ja valmiuksia, opiskelijoiden tukemista, erityiskohtelua ja avuntarvetta sekä sitä, mitä Humanistinen ammattikorkeakoulu voisi tehdä, jotta yhä useampi muunkielinen pääsisi opiskelemaan korkeakouluun. Opiskelijoille suunnatut kysymykset liittyivät hakuprosessiin, kieleen ja opiskeluun Humanistisessa ammattikorkeakoulussa.

Haastateltavat opiskelijat valittiin sattumanvaraisesti niiden nimitietojen pohjalta, jotka sain useammalta lehtorilta. Lähetin haastattelupyynnön yhteensä kymmenelle nykyiselle tai entiselle opiskelijalle. Yhdeksän heistä opiskelee tai on opiskellut nuorten ryhmässä ja yksi aikuispuolella. Haastateltavia henkilöitä oli kahdelta eri kansalais-

toiminnan ja nuorisotyön kampukselta, mutta haastattelupyynnöt lähetettiin kolmen eri kampuksen opiskelijoille. Haastatellut opetushenkilöstöön ja hakutoimistoon kuuluvat henkilöt valittiin lehtorisuositusten perusteella.

Kukaan ei varsinaisesti kieltäytynyt haastattelukutsusta, mutta moni jätti siihen vastaamatta. Hakutoimiston ja opetushenkilöstön haastattelut sujuivat mutkattomasti ja aikataulussa, mutta opiskelijoiden haastatteleminen oli hankalampaa. Viisi kymmenestä opiskelijasta, joille lähetin haastattelupyynnön vastasi myöntävästi, mutta lopulta sain haastateltua vain kolmea henkilöä. Lähetin niille haastattelupyynnön suostuneille opiskelijoille, joita en kuitenkaan päässyt haastattelemaan aikataulun sallimissa rajoissa, haastattelukysymykset HumakPRO:n tai sähköpostin välityksellä. Tällä tavoin en kuitenkaan saanut enempää haastatteluvastauksia.

Haastattelutilanteessa käytin apuna sanelukonetta. Jokaisen haastattelun purkuun käytin aikaa kolmesta neljään tuntiin. Neljä kuudesta haastattelusta äänitettiin. Poikkeuksena ovat hakutoimiston puhelinhaastattelu ja yhden opiskelijan haastatteleminen kirjallisesti. Muut haastattelut olivat henkilökohtaisia haastatteluja. Litteroinnin jälkeen tarkastelin Humanistisen ammattikorkeakoulun kannalta oleellisia haastatteluissa ilmitulleita samankaltaisuuksia ja eriävyyksiä siitä, kuinka haastatellut henkilöt eri asiat kokevat. Näitä vastaustuloksia olen analysoinut eri lähteiden valossa.

Kaksi suurinta opinnäytetyön onnistumiseen vaikuttanutta asiaa ovat olleet haastattelut ja kirjallinen materiaali. Kirjallista materiaalia löytyy niin painettuna kuin sähköisessä muodossa, mutta harvoin niistä on opinnäytettä varten käyttökelpoista kuin pieni osa. Suurin osa tarjolla olevasta materiaalista on usein hieman vanhentunutta ja käsittelee 1980 -luvun lopun ja 1990 -luvun alun muuttoliikettä ja maahanmuuttajien integraatiota. Kieleen ja kielenoppimiseen liittyvä materiaali on pääasiassa 2000 -luvulta. Muunkielisistä puhuttaessa muunkielisinä ymmärretään maahanmuuttajataustaiset henkilöt, muttei esimerkiksi viittoma- tai saamenkielisiä henkilöitä. Pääasiassa muunkielisten koulutukseen liittyvän materiaalin kohderyhminä olivat peruskouluikäiset, toisella asteella opiskelevat tai toisen asteen aikuiskoulusryhmät maahanmuuttajataustaisille. Myös oppimisvaikeuksiin, kielenhuoltoon tai suomen kielen opetukseen liittyvä materiaali lähtee automaattisesti siitä oletuksesta, että muunkielisen suomen kielen taito on heikko.

Materiaalin löytyminen muunkielisten kielellisistä ja kulttuurisista kokemuksista korkeakouluopintojen aikana oli mahdotonta. Ainoa löytynyt materiaali oli pääasiassa tilastotietoa. Ammattikorkeakoulusta oppilaitoksena oli olemassa jonkin verran tietoa samoin kuin kulttuurien kohtaamisesta monenlaisissa elämäntilanteissa. Konkreettista kirjatieta muunkielisten kielellisistä ja kulttuurisista kokemuksista sekä siitä, kuinka hyvän suomen kielen taidon omaava henkilöä voisi kielellisesti tukea olisin kuitenkin kaivannut.

Haastateltavien tavoittaminen oli yllättävän vaikeaa. Haastateltujen opiskelijoiden määrän (3) vähyyden vuoksi en voi pitää selvityksen tuloksia kuin viitteellisinä. Haastateltujen mielipiteet ja kokemukset erosivat toisistaan monessa kohdassa. He myös tulkitsivat kysymykset eri tavoin esimerkiksi erityiskohtelusta puhuttaessa. Uskon kuitenkin selvityksen antavan Humanistiselle ammattikorkeakoululle viitteellisen näemyksen siitä, mitä muunkieliset opiskelijat ajattelevat omasta kielitaidostaan ja kielen tukemisen tarpeestaan verraten opetukseen ja oppimateriaaliin sekä millaisena he ovat kokeneet opiskelun HUMAKissa. Haastattelujen aikana nousivat hyvin esiin erilaiset kulttuuriin liittyvät seikat, mitä opetushenkilöstön olisikin hyvä pohtia opetustilanteita ajatellen.

Opinnäytetyön teon aikana tekemäni haastattelut ovat ensimmäisiä suurempia haastattelukokemuksia opintojen ajalta. Sain myös enemmän kokemusta haastatteluvas- tausten purkamisesta ja analysoimisesta. Haastattelut sujuivat suhteellisen hyvin ja sain yhteyden haastateltavien kanssa, mutta se olisi voinut olla luontevampaakin. Haastattelumateriaalin litterointi oli yllättävän hidasta ja se vaati keskittymiskykyä. Haastattelujen aikana minun ja haastateltavien välillä ei ilmennyt kielen ymmärrykseen liittyviä vaikeuksia.

Mielestäni sain vastaukset niihin kysymyksiin, joista olin opinnäytetyön tilaajan kanssa sopinutkin. Ne olisivat kuitenkin voineet olla kattavammat, jos haastateltavia olisi ollut enemmän. Opetushenkilökunnan vastaukset poikkesivat toisistaan kaikista eniten. Valitettavaa oli myöskin se, ettei jokaiseen kappaleeseen ollut mahdollista löytää yhtä lähdeä enempää, mutta näissä tilanteissa lähde yleensä oli Humanistinen ammattikorkeakoulu, Opetus- ja kulttuuriministeriö tai se on perustunut tilastotietoon tai

muuhun vastaavaan. Opinnäytetyön tekovaiheessa olisin kaivannut enemmän lähdemateriaalia etenkin korkea-asteeseen liittyen sekä lisää haastatteluja.

3 MUUNKIELISTEN KOULUTUSMAHDOLLISUUDET JA HEIDÄN TUKEMISENSA HAKUPROSESSIN AIKANA

3.1 Opiskelijavalinnan yhdenvertaisuus

Suomessa kaikilla äidinkieleen katsomatta on samanlaiset, yhdenvertaiset mahdollisuudet hakea ja päästä opiskelemaan Humanistiseen ammattikorkeakouluun kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvilla. Ammattikorkeakoululla onkin oikeus itsenäisesti päättää opiskelijavalinnan perusteista, valintakokeen järjestämisestä ja opiskelijavalinnasta. Opiskelijoiksi voidaan ottaa lukion oppimäärän, ylioppilastutkinnon, ammatillisen perustutkinnon tai ulkomailla suoritettut vastaavat opinnot suorittaneet henkilöt (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011). Suomenkieliseen koulutusohjelmaan pyrkiessä hakijalla täytyy kuitenkin olla sellainen suomen kielen taito, että hänen on mahdollista pärjätä opinnoissaan. Ammattikorkeakouluun voi hakea myös harkinnanvaraisen valinnan kautta (Opetushallitus 2010). Humanistisessa ammattikorkeakoulussa aikuisopiskelijoiden kohdalla se tarkoittaa sitä, että hakijat hakevat opiskelemaan jollain muulla kuin pääsyvaatimuksena olevalla ammatillisella perustutkinnolla. Tällaisissa tapauksissa tarkastetaan henkilöiden alan työkokemus ja muut opintosuoritukset. Jos henkilön katsotaan olevan mahdollinen suorittamaan tutkinto maksimissaan 150 opintopisteen laajuisena hänet voidaan kutsua valintakokeeseen (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011, 18, 22).

Harkinnanvaraisessa valinnassa voi hakea henkilö, jolta puuttuu vaadittava pohjakoulutus tai työkokemus tai molemmat, mutta jolla ammattikorkeakoulu katsoo olevan riittävät tiedot ja taidot. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011.)

3.2 Opiskelijoiden valmiuserot

Hakijoiden välillä olevat valmiuserot voivat vaihdella erityisesti ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajien välillä. Ensimmäisen polven maahanmuuttajat joutuvat opettelemaan uuden kielen, kulttuurin ja pääsemään sisään yhteiskuntaan. Toisen polven maahanmuuttajilla on jo helpompaa, sillä he kasvavat kahteen kulttuuriin ja kieleen viimeistään sitten, kun menevät esi- tai peruskouluun. Viittomakieliset ja näkövammaiset elävät myös kahden kielen varassa. Jotta he voisivat opiskella yhtä täysivertaisina opiskelijoina kuin kuulevat tai näkevät opiskelijat täytyy heidän hallita suomen kielen lisäksi myös viittomakieli tai pistekirjoitus.

Ennen hakemista Humanistiseen ammattikorkeakouluun muunkielisellä henkilöllä on mahdollisuus osallistua suomen kielen kursseille tai ottaa esimerkiksi suomen kielen yksityistunteja, jos hänen kielitaitonsa ei ole vaaditulla tasolla. Humanistinen ammattikorkeakoulu ei tällä hetkellä tarjoa kielivalmennusta ennen opintojen alkua tai opintojen aikana. Suomen kielen osaaminen ja oman kielitaidon parantaminen onkin jokaisesta itsestään kiinni. Yhteishaun yleisperiaatteiden mukaan Humanistisella ammattikorkeakoululla on mahdollisuus järjestää kielikoe sellaiselle hakijalle, jonka äidinkieli tai koulusivistyskieli on muu kuin HUMAKin opetuskieli. Pääsääntöisesti kielikoetta ei kuitenkaan ole järjestetty (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011, 22).

Joillekin muunkielisille voi olla helpompi suorittaa kansalaistoiminnan- ja nuorisotyön koulutusohjelma aikuisopiskelijaryhmässä, sillä aikuisopiskelijat suorittavat suuren osan opinnoistaan työelämässä sekä aiempi alan työkokemus lasketaan ainakin osittain osaksi opintoja. Tällöin itse teoriaopintoja on vähemmän, muttei se kuitenkaan tarkoita sitä, että suomen kielen taidon taso voisi olla huonompi. Kielitaidon osaaminen tulee osoittaa eritoten kirjallisten tehtävien kautta (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011, 14).

3.3 Opiskelijan tukeminen hakuprosessin aikana

Hakuprosessin aikana on mahdollista saada tukea Humanistisen ammattikorkeakoulun hakutoimistosta sekä siltä lehtorilta, jonka tehtävänä on vastata koulutusohjelma-kohtaisiin kysymyksiin. Hakutoimiston henkilökunnan vahvuutena on kielitaito. Kaikki

hakutoimistossa työskentelevät puhuvat englantia ja ruotsia sekä muita kieliä, mutta mahdollisesti huonommin. Viittomakielisiä hakijoita palvellessa tarvitaan tulkki.

Tähän mennessä suomea toisena kielenä puhuvia henkilöitä ei kuitenkaan ole usein käynyt hakutoimistolla ja soittaessaan he ovat puhuneet englantia. Hakutoimisto pyrkii kehittämään erityisesti internetsivujen englannin kielistä osuutta. Internetsivut ovat pääväylä, minkä kautta saa paljon tietoa. Tärkeää olisikin saada ihmiset ohjattua sinne. Hakutoimiston henkilökunta on tiedostanut suomea toisen kielenä puhuvien hakijoiden määrän kasvaneen.

3.4 Hakutoimiston haasteet ja tilastotietoa muunkielisistä korkeakoulutetuista henkilöistä

Haastetta hakutoimistolle aiheuttaa tasavertaisuus ja ulkomailla suoritettujen tutkintotodistusten vertailukelpoisuuden ja hakukelpoisuuden määrittäminen. Hakutoimisto kaipaisikin enemmän ohjeita, linjauksia ja koulutusta opetusministeriöltä. Suomessa yksittäisten henkilöiden korkein suorittama tutkinto löytyy tilastomerkintänä väestön koulutustilastoista. Ulkomailla suoritetuista tutkinnoista ei ole samanlaista tilastoa, sillä niistä saadaan tietoa vain erillisen tiedonkeruun kautta. Työministeriön työnhakijarekisteristä saadaan parhaiten selville, mitä eri tutkintoja Suomessa asuvat henkilöt ovat suorittaneet. Opetushallitus vastaa ulkomailla suoritettujen tutkintojen rinnastamisesta ja tunnustamisesta vastaamaan suomalaista tutkintoa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011). Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio ECRI suosittikin vuoden 2007 Suomea koskevassa raportissaan viranomaisia edistämään ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustamisen joustavuutta sekä kielitaitovaatimuksen soveltamista sellaisissa töissä, mihin vaaditaan Suomen kummankin virallisen kielen hallintaa (Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio 2007, 17).

Alemman korkeakoulututkinnon oli suorittanut 4,7 prosenttia yli 15 -vuotiaista muunkielistä henkilöistä Suomessa vuonna 2005. Suomen- ja ruotsinkielisistä vastaava luku oli 11,4 prosenttia. Opetusministeriön tekemän koko maan kattavan koulutuskehityssuunnitelman tavoitteen mukaan vuoteen 2012 mennessä maahanmuuttajien osuus korkeakoulutettavista vastaa heidän osuuttaan koko väestöstä. Vuonna 2005

koko maan ammattikorkeakouluopiskelijoista neljä (4) prosenttia on ollut muunkielisiä. Ylemmissä ammattikorkeakoulussa heidän määränsä on vastannut yhtä (1) prosenttia opiskelijoista (Rauto 2008, 7, 10, 18, 20).

4 HUMANISTISEN AMMATTIKORKEAKOULUN VALMIUDET MUUNKIELISTEN KOULUTTAMISEEN

Tähän lukuun olen haastatellut kahta Humanistisen ammattikorkeakoulun opetushenkilöstöön kuuluvaa henkilöä. Luku käsittelee Humanistisen ammattikorkeakoulun valmiuksia ottaa opiskelijaksi muunkielisiä henkilöitä kansalaistoiminnan ja nuorisotyön suomenkieliseen koulutusohjelmaan.

4.1 Yhdenvertaisuuslaki

Vuonna 2004 voimaan tullut yhdenvertaisuuslaki estää syrjinnän sen eri muodoissa. Lain katsotaan koskevan myös ammattikorkeakouluja ja suhtautumista erilaisiin oppijoihin. Erilaisilla oppijoilla tarkoitetaan opiskelijoita, joilla on oppimiseen liittyviä ongelmia. Humanistinen ammattikorkeakoulu pyrkii vastamaan tasa-arvoisesti opiskelijoiden tarpeisiin (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011).

Perusoikeusuudistuksen yhteydessä määriteltiin yhdenvertaisuus lain edessä uudelleen niin, että sen katsotaan kuuluvan kaikille Suomen oikeusjärjestelmän piirissä olevalle eikä vain Suomen kansalaisille (Saukkonen 2010, 34).

Humanistisen ammattikorkeakoulun internetsivujen mukaan sen eri kampuksilla on erilaiset valmiudet vastaanottamaan erilaisia oppijoita. Erityistarpeita vailla oleville koulutuksesta kiinnostuneille ja koulutukseen hakijoille tarjotaan mahdollisuutta ottaa yhteyttä korkeakoulun opinto- ja hakutoimistoihin. Koulutusohjelmakohtainen pääsykoe on sama kaikille hakijoille, mutta erityisjärjestelyihin on mahdollisuus, kunhan erityisjärjestelyä hakee kirjallisesti ennen pääsykoetta (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009, 2. Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011).

4.2 Opetushenkilökunnan näkökulmia HUMAKin valmiuksista muunkielisten koulutamiseen

Opetushenkilökunnan näkemykset Humanistisen ammattikorkeakoulun valmiuksista ovat toisistaan poikkeavat. He pohtivat valmiuksia erilaisten näkökulmien kautta. Vastaukset eroavat toisen ajatellessa korkeakoulun humanistisia arvolähtökohtia sekä kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden painottumista opinnoissa. Toisella puolestaan lähtökohtana on käytännönläheisyys ja hän toteaaakin koulutusohjelman olevan rakennettu suomenkielisille. Arvioidessaan valmiuksia hän ottaa esille kirjallisten töiden määrän ja arviointiohjeet, minkä mukaan hyvällä kirjallisella asiakielellä ilmaistuista töistä saa parempia arvosanoja. Vastauksessa otetaan huomioon myös resurssikysymykset ja muunkielisten mahdollisuudet tasavertaisuuteen tutkinnon suorittamisessa. Huomiota kiinnitetään myös aktiiviseen kansalaisuuteen ja siihen, miten se toimisi käytännössä paremmin. Yhtenä Humanistisen ammattikorkeakoulun tavoitteena on aktiivisen kansalaisuuden edistäminen. Jotta tämä toteutuisi pitäisi opintoihin kuulua paljon enemmän sellaisia eri kokonaisuuksiin liitettäviä osia, jotta monimuotoinen yhteiskunta voitaisiin todella ymmärtää. Aktiivisen kansalaisuuden tukeminen olisi pitänyt jo aiemmin ottaa paremmin huomioon.

Opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivuilla ammattikorkeakouluja kuvaillaan alueellisiksi korkeakouluiksi, joiden luonne on pääosin monialainen. Ammattikorkeakoulujen toiminnassa korostuu työelämälähtöisyys ja alueellinen kehittäminen. Ammattikorkeakoulujen sanotaan myös tähtäävän käytännönläheisesti suuntautuneisiin opiskelijaryhmiin. Tutkinnot, jotka voi suorittaa ovat ammatilliseen osaamiseen painottuvia korkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulut valmentavat opiskelijoita työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksien lisäksi tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa opetusta opiskeltavan alan ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Tutkimus- ja kehitystyö, mitä ammattikorkeakouluissa tehdään palvelevat opetusta ja tukevat alueen kehityksen lisäksi elinkeinoja ja työelämää (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011). Ammattikorkeakoulussa pedagoginen painopiste on oppimisprosessissa oppimistulosten sijaan. Haasteena käytännönläheiselle korkeakoulutukselle on tuottaa opiskelijoille sellaiset valmiudet, että he haluavat ja pystyvät kehittymään ammatillisesti vielä tutkinnon suorittamisen jälkeenkin (Lampinen 1995, 111, 113). Nurmi 1998 puolestaan kuvaa ammattikorkeakoulua seuraavasti

Ammattikorkeakoulun on tarkoitus edustaa käytännönläheistä ja tiiviisti työelämään suuntautuvaa korkeakoulutusta ja tarjota vetovoimainen koulutusväylä niille vankkaa ammattikoulutusta haluaville nuorille, joita pitkälinen teoreettinen opiskelu ei erityisesti houkuttele (Nurmi 1998, 16).

4.3 Humanistisen ammattikorkeakoulun vahvuudet ja heikkoudet

Erityisenä ammattikorkeakoulun vahvuutena nähdään HOPS -järjestelmä eli henkilökohtaisen opiskelunohjauksen mahdollisuus. Se mahdollistaa hyvinkin yksilöllisen opiskelusuunnitelman. Erilaiset oppimisympäristöt myös mahdollistavat erilailla etenevän oppimisen ja näin ollen opiskelijalla on parhaat mahdollisuudet omaan ammatilliseen kasvuun. Koska maahanmuuttajataustaisia henkilöitä ei ole hakenut koulutukseen kuin suhteellisen pieni osa on HUMAKilla vielä paljon tehtävää vahvuuksien kehittämisessä ja kehitystä tuleekin kokemuksen kautta. Opetushenkilöstöön kuuluva lehtori toteaaakin olevan vain ajan kysymys, milloin suomea toisena kielenä puhuvia henkilöitä hakee yhä enemmän niin aikuisten kuin nuorten puolelle opiskelemaan. Puhelimitse on haun aikana otettu paljon yhteyttä, mutta moni päätyy lykkäämään hakemista kielitaitoseikoista johtuen.

Kyselyitä on tullut kyllä, että sitten, kun tässä on puhelimesta puhuttu ja on sitä kielen osuutta puhuttu, niin hakija itse on todennut, että ehkä en nyt kuitenkaan vielä hae (Opetus 2).

Myös Nissilän ja Sarlinin (toim.) 2009 kirjoittavat HOPS:n tärkeydestä ja tarpeellisuudesta tukitoimena opintien aikana. Tällöin opettajalla on paremmat resurssit ja rauha paneutua yhden tietyn opiskelijan neuvomiseen, tukemiseen, ohjaamiseen ja motivointiin. Opiskelijan oppimisen kannalta hänelle voi olla helpottavaa määritellä opintoihinsa liittyvät haastealueensa yhdessä opettajan kanssa. Se voi auttaa tavoitteiden saavuttamisessa. Haastealueen rajauksen hyvä puoli on se, että opiskelija voi rajata opiskeluihin liittyvät vähemmän tärkeät asiat pois. Tällöin painopiste opinnoissa voidaan kohdistaa opiskelijan omiin vahvuuksiin ja heikkouksiin ja panos heikkouksien vahvistamiseen. Opiskelija saattaa myös olettaa, että hänen tulisi oppia ja osata kaikki tunneilla läpikäytyt asiat (Nissilä & Sarlin (toim.) 2009, 161-162).

Heikkoutena mainitaan yksilön ohjauksen vähyys ja kielivaikeudet sekä yleisesti yksilön ohjaajuuden vähyys erityisesti luokkahuonetilanteessa. Haastatellulla opetushenkilöstöllä on aika vähän kokemusta siitä, miten opiskelija sen kokee. Toinen haastatellut opetushenkilökuntaan kuuluva henkilö puolestaan uskoo, että jos opiskelija ei ymmärrä puhuttua tai kirjoitettua suomen kieltä aiheuttaa kielitaidon puute varmasti hankaluuksia.

Myös esteetömään opiskeluun ja yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset nähdään heikkoutena sen vuoksi, että ne ovat uusia. Opiskelijoiden tarpeisiin vastaamiseen liittyy varmasti vielä kehittämistä. Tukijärjestelmien puute nähdään myös negatiivisena asiana. Tähän liittyy kielitaitovaatimukset ja esille nousee ajatus suomen kielen valmentavan opetuksen järjestämisestä. Yhtenä vaihtoehtona on saada suomenkielisen koulutusohjelman rinnalle myös englanninkielinen koulutusohjelma. Tässä kohdassa tulevat vastaan osaamis- ja resurssikysymykset. Erityisesti englanninkielisen materiaalin puute on tiedostettu. Monenkielisen opetuksen mahdollisuudet ovat ryhmäkokojen vuoksi erilaiset verraten Suomen suurimpiin ammattikorkeakouluihin. Ruotsinkielistä muuntokoulutusta järjestetään Turussa yhdessä Yrkes högskolan Novian kanssa. Englanninkielinen koulutusohjelma on tarjolla ylemmässä ammattikorkeakoulussa (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011).

Muunkielisille tarjotaan suomen- tai ruotsinkielen opetusta pääsääntöisesti peruskoulun ja toisen asteen opintojen aikana kaksi tuntia viikossa. Mikkonen ym. 2002 viittaa Romakkaniemen 1999 tutkimukseen, missä on tutkittu 500 maahanmuuttajan sijoittumista toisen asteen opintoihin ja tutkimustulosten mukaan maahanmuuttajat keskeyttävät opintonsa suhteessa useammin kuin kantaväestöön kuuluvat toisen asteen opiskelijat. Suurin syy opintojen keskeyttämiseen on opiskelu- ja oppimisvaikeudet (Mikkonen & työryhmä 2002, 43).

Suomen kielen osaamisen tärkeys korostuu myös heikkouksissa. Kielitaitokysymys on vaikea ja onkin ammattikorkeakoulusta riippuvaista, kuinka se lujitetaan ja millaisen painoarvon ammattikorkeakoulu laittaa kirjalliselle ja suulliselle kielelle. Se, miten paljon AMK on valmis uskomaan muunkielisen opiskelijan sisällöllisiin taitoihin kielen sijaan on yksi suurimmista kysymyksistä. Osaltaan tähän vaikuttaa ammattikorkea-

koululait ja -asetukset. Niitä onkin varmasti hyvä pohtia uudelleen muunkielisten hakijoiden ja opiskelijoiden määrän kasvaessa.

Ammattikorkeakoululain 5. luvun 15 § mukaan

Ammattikorkeakoulun opetuskieli on suomi tai ruotsi. Kaksikielisen ammattikorkeakoulun opetuskielinä ovat suomi ja ruotsi. Opetuksessa sekä kuulusteluissa ja kokeissa saadaan tarvittaessa käyttää muutakin kuin ammattikorkeakoulun opetuskieltä sen mukaan kuin ammattikorkeakoulu päättää (Finlex 2003).

Ammattikorkeakoululle tarjoaa haastetta se, kuinka paljon merkitystä ja painoarvoa annetaan suomea toisena kielenä puhuvan opiskelijan tuottamalle suomen kielelle. Vaikka tekstissä olisi kaikki oleelliset asiat vaikuttaa suomen kielen puutteellinen osaaminen arvosanatuloksiin. Tässä kohdassa onkin positiivista, että Humanistinen ammattikorkeakoulu käyttää numeerisen arvioinnin lisäksi myös kirjallista arviointia. Kirjallisesta arviointipalautteesta oppii enemmän ja opiskelija pystyy panostamaan omiin heikkouksiinsa entistä paremmin, kun niistä kerrotaan opiskelijalle selkokielellä. Tällä tavoin opiskelijan on helpompi hakea ja opetushenkilökuntaan kuuluvan tarjota sen tyyppistä tukiopetukseen liittyvää apua, mitä opiskelija konkreettisesti juuri sillä hetkellä tarvitsee. Kuitenkin ammattikorkeakoululain 3. luvun 8. pykälä käsittelee kielitaitoa. Ammattikorkeakouluopiskelijan tulee tutkintoon sisältyvissä opinnoissa tai jollain muulla tavalla osoittaa saavuttaneensa sellaisen suomen ja ruotsin kielen taidon, mikä vaaditaan kaksikielisillä virka-alueilla ja on ammatinharjoittamisen ja ammatillisen kehityksen vuoksi tarpeellinen ja mikä julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaaditaan. Tämän lisäksi vaaditaan ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta tarpeellinen yhden tai kahden vieraan kielen suullinen ja kirjallinen taito. Suomen tai ruotsin kielen hallinta ei kuitenkaan koske niitä opiskelijoita, jotka ovat saaneet koulusivistyksensä jollain muulla kuin Suomen virallisilla kielillä. Näin ollen ammattikorkeakoulu voi vapautta opiskelijan suomen tai ruotsin kielen taidon kielitaitovaatimuksista osittain tai kokonaan (Finlex 2005).

4.4 Muunkielisen opiskelijan tukeminen ja erityiskohtelu

Haastatellulla opetushenkilöstöllä on vain vähän kokemusta suomea toisena kielenä puhuvista opiskelijoista. Toisella heistä on pari kolme kokemusta suomea toisena kielenä puhuvista hopsattavista ja toinen on ohjannut viittomakielisen opiskelijan projektin ja opinnäytetyön. Jälkimmäiseen viitatus kohdalla kokemukset maahanmuuttajaopiskelijan ohjaamisesta ovat alkaneet karttua vasta tammikuussa 2011 aloittaneen aikuisopiskelijaryhmän kautta. Hän toteaaakin, että aikuisryhmän kautta muunkielisen opiskelijan tukeminen tulee konkretisoitumaan hänelle. Muunkielisten opiskelijoiden tarpeet voivat erota toisistaan hyvinkin paljon eikä jokin tietty tyyli tai asia toimi samalla tavalla oppimisen tehostamiseksi kaikille.

Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden tukemiseen kuuluvan henkilökohtaisen opintojen ohjauksen kautta autetaan opiskelijaa opintojen suunnittelussa ja ammatillisen orientaation kehittämisessä. Opiskelijoille on tarjolla niin henkilökohtaista kuin ryhmässä tapahtuvaa opintojen ohjausta. Henkilökohtaisen HOPS -ohjaajan lisäksi opiskelijaa tukee opinnoissaan opintojaksoista vastaavat lehtorit. Projektin ja opinnäytetyön ohjaaja puolestaan vastaa niihin liittyviin kysymyksiin. Opintojen eteenpäin vieminen ja opintokokonaisuuksien suorittaminen edellyttää keskusteluja HOPS -ohjaajan kanssa (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2011).

Kumpikin opetushenkilöstöön kuuluvista ovat valmiita tukemaan opiskelijaa henkilökohtaisen opintosuunnitelman eli HOPS:n kanssa. Myös Humanistisen ammattikorkeakoulun esteettömyysoppaan mukaan opiskelijan ohjaukseen ovat käytettävissä oma HOPS -ohjaaja, opintojaksojen opettajat ja muu henkilöstö. Henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan oman HOPS -ohjaajan avulla. Jos opiskelija tarvitsee erityisjärjestelyjä opinnoissaan, kuten lisää aikaa tehtävien tekemiseen tai tenttitilanteeseen tai tarvitsee vaihtoehtoisia tenttikäytäntöjä esimerkiksi mahdollisuuden suulliseen tenttiin, tentin tekemiseen erillisessä tilassa tai tietokoneen tenttiä varten on näistä asioista sovittava opintojaksosta vastaavan opettajan kanssa (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009, 3). Opetushenkilöstöön kuuluva henkilö toteaa myös uskovansa opetushenkilöstön olevan valmis tukemaan opiskelijoita auttamiseen luo-

duissa puitteissa ja ehkä myös pystyvän tuottamaan jonkinlaista tukimateriaalia ja antamaan lisäapua joissain tehtävissä. Jos tämä ei riitä on haettava ohjausapua jostain muualta. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa on myös mahdollista saada lisäopetusta suomen kielen lehtorilta, mutta tätä on pääasiassa tarjottu lukivaikeuksista kärsiville (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009, 5).

Hopsauksen tarpeen ja tarjonnan kohtaaminen herättää kysymyksiä. Onko hopsari tavattavissa silloin, kun opiskelija häntä tarvitsee? Auttavatko säännölliset hopsauskerrat opiskelijaa todella?

Opetustilanteissa erityistarpeet pyritään huomioimaan siten, että tiedottaminen opiskelijoille sujuisi jouhevammin ja opetusmateriaalit olisivat helpommin saatavilla. Tulkki- ja kuljetuspalveluita käyttäville opiskelijoille tiedotuksen ajantasaisuus on erityisen tärkeää. Opiskelijalla on ensisijainen vastuu ilmoittaa opintojensa edistymiseen vaikuttavista negatiivisista asioista omalle HOPS -ohjaajalleen, jotta opintoja voisi muokata elämäntilanteeseen paremmin sopiviksi (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009, 3).

Opiskelijan erityiskohteluun liittyvissä vastauksissa tulevat esiin koulun säännökset ja oikeudenmukaisuus. Toisaalta ajatellaan myös, että erityiskohtelua annetaan aika monelle, koska se on mahdollista henkilökohtaisen opetussuunnitelman kautta. Jos korkeakouluun hakija tai siellä opiskeleva henkilö tarvitsee erityisjärjestelyjä opintojen aikana tulee niistä sopia opintojaksosta vastaavan lehtorin kanssa hyvissä ajoin. HUMAK tarjoaa neuvoja avustaja- ja tulkkipalveluasioissa. Opintojen suorittamiseen on tarjolla erilaisia tapoja, kuten tehtävien tekemiseen ja tenttivastausten kirjoittamiseen annettava lisäaika sekä vaihtoehtoiset tenttikäytännöt, mihin kuuluu mahdollisuus suulliseen tenttiin tai tietokoneen käyttöön sekä erilaisten apuvälineiden ja tulkkipalvelun käytön mahdollisuus. Opiskelijalla on useimmiten mahdollista saada opetusmateriaali, kuten luentokalvot etukäteen (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009, 3, Opetushallitus 2010, 44).

Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva YK:n yleissopimus velvoittaa Suomen takaamaan vammaisille henkilöille samat perusoikeudet, ihmisoikeudet ja tasavertaisen sekä tehokkaan osallistumisen yhteiskuntaan. Vuosille 2010-2015 Valtionneu-

voston valmistelemalla vammaispoliittisella ohjelmalla halutaan pyrkiä turvaamaan vammaisten henkilöiden oikeudenmukainen asema yhteiskunnassa ja poistamaan epäkohtia, jotta he olisivat yhdenvertaisemmassa asemassa suomalaisessa yhteiskunnassa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 6-7).

Yhdenvertaisuutta ja syrjinnän ehkäisyä pyritään edistämään ja turvaamaan vuonna 2004 voimaan tulleella yhdenvertaisuuslailla. Sen mukaan syrjintä iän, kansallisuuden, etnisen tai kansallisen alkuperän, sukupuolisen suuntaumuksen, uskonnon, kielen, mielipiteen, terveydentilan, vakaumuksen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella on vastoin Suomen lakia (Finlex 2004).

Muodollisella yhdenvertaisuudella tarkoitetaan yksilöiden samankaltaista kohtelua. Heikommassa asemassa olevien positiivinen erityiskohtelu puolestaan tähtää tosiasialliseen yhdenvertaisuuteen, mutta edellyttää kuitenkin joissain tilanteissa poikkeamista muodollisen yhdenvertaisuuden periaatteesta. (Kouki ym. 1999, 85)

Positiivisen erityiskohtelun vaarana on valtaväestön kokeminen itsensä käänteisen syrjinnän uhriksi ja se voi puolestaan synnyttää muukalaisvihaa.

Koulutuksen osalta yhdenvertaisuuslaki koskee myös ammattikorkeakouluja. Koulutuksen järjestäjällä ei ole oikeutta syrjiä hakijaa opiskelijavalinnan, valintamenettelyn tai opintosuoritusten arvioinnin aikana. Lakia ei kuitenkaan sovelleta koulutuksen sisältöön tai sen tavoitteisiin eikä myöskään koulutusjärjestelmään. Yhdenvertaisuuslaissa on myös pykälä vammaisen henkilön työllistymis- ja kouluttautumisedellytysten parantamisesta. Syrjintä kielletään myös perusoikeuslainsäädännössä ja syrjintä terveydentilan perusteella rikoslaissa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 6-7).

Humanistisen ammattikorkeakoulun opetushenkilöstö on valmis erityiskohtelemaan opiskelijoita niiden säännösten antamissa puitteissa, mitkä koskevat Humanistista ammattikorkeakoulua. Tietynlaista erityiskohtelua sanotaan annettavan aika monelle juuri persoonallisen opintosuunnitelman mahdollistamisen puitteissa. Tällä tavalla on mahdollista tukea persoonallisen ammattitaidon kehittymistä ja saada esiin opiskelijan vahvuudet ja tukea häntä heikkouksiensa vahvistamisessa. Erityiskohtelusta ollaan kuitenkin tarkkoja. Sellaista erityistukea ei sallita, mikä laittaisi opiskelijat eriarvoiseen asemaan. Erityiskohtelun antamisessa täytyy muistaa ne puitteet, mitkä es-

teetön opiskelu sallii samoin kuin ohjaus- ja opiskeluhuoltojärjestelmät pystyvät mahdollistamaan.

Ohjauksessa nähdään myös olevan eteenpäin viemistä esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, missä opiskelijan työt seisovat paikallaan. Erityiskohtelua puolestaan nähdään siinä, että henkilöiden, joilla on diagnosoitu lukivaikeus tai he eivät ole koskaan lukee neet ruotsin kieltä kielen oikeellisuus jätetään arvioimatta. Opiskelijan täytyy kuitenkin todistaa lukivaikeutensa ja sen on oltava keskivaikea tai vaikea, jotta opiskelija saa esimerkiksi lisäaikaa tenttitilanteessa. Opettaja voi myös ohjata opiskelijan lukitestaukseen (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009, 5). Aikuisten puolella on kutsuttu harkinnan varaisen haun kautta hakeneita maahanmuuttajahakijoita pääsykokeisiin hieman kepeämmin perustein. Erityiskohtelu ei kuitenkaan saa mennä niin pitkälle, että se heikentäisi yhteisöpedagogiopiskelijoiden ammattitaidon laatua.

4.5 Muunkielisen opiskelijan tuen tarve opintojen aikana

Opetushenkilökunnan vastausten perusteella opiskelijoiden avuntarve konkretisoituu opinnäytetyön kirjoittamisen aikana. Viittomakielisen opiskelijan kohdalla tulkit ovat olleet tärkeässä asemassa ja samojen tulkkien pysyvyys koko opiskelurupeaman ajan. Myös HumakPRO ja erillinen oma foorumi on havaittu hyväksi ratkaisuksi. Tukeminen opinnäytetyöprosessin aikana voi olla hankalaa, koska lehtori ei voi täysin tietää, millaista tukea opiskelija tarvitsee. Myöskään opiskelija ei voi täydellisesti tietää, mitä tukea hänelle olisi voinut olla tarjolla ellei hänelle itselleen ole täysin selvää oman tuentarpeensa laatu.

Opinnäytetyön teon aikana opiskelijan tarvitsema tuki on ollut erityistä ja ohjausresursseja on tullut käytettyä enemmän kuin aiemmin suhteellisen hyvää suomea puhuneiden opiskelijoiden kanssa. Myös onnistumisen kokemuksia on saavutettu. Yksi opinnäytetyöprosessin aikana tulevaisuuden erityistarpeeksi on noussut suomen kielen kirjallinen taito ja erityisesti asiatekstin kirjoittaminen. Opinnäytetyöhön voi saada tukea myös ulkopuolelta. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että useampi henkilö lukee opinnäytetyön ja antaa siitä rakentavaa palautetta, minkä kautta muunkielisen on helpompi lähteä muokkaamaan opinnäytetyötään.

4.6 Muunkielisten opiskelijoiden tukeminen

Selkeimmin esille nousevat kieliopinnot, erityisopetus, monikulttuurisuus ja kulttuurien välinen vuorovaikutus, opintoryhmän rooli, lukutekniikka ja vertausohjaus tutoreitten kautta. Kieliopintoja pidetään isona kysymyksenä ja haasteellisena myös suomea äidinkielenään puhuville. Kielitaitovaatimusten saavuttamista voi ajatella myös siten, että yhtenä tavoitteena on suomen kielen taidon saavuttaminen.

Kielitaitovaatimusten saavuttamisen ollessa yksi tavoitteista pitäisikin suomen kielen opintoihin olla nykyistä paremmat mahdollisuudet. HUMAK ei välttämättä koskaan itse pysty tarjoamaan pitkäjänteistä suomen kielen opetusta. Mahdollisuus sellaisten kieltä tukevien opintojen järjestämiseen kuitenkin on, jotka valmentaisivat äidinkielen tieteelliseen kirjoittamiseen, viestintään ja asiakirjoittamiseen.

Erityisopetuksen tarvetta perustellaan sillä, että muutaman vuoden kuluttua eritaustaisten opiskelijoiden määrä on varmasti kasvanut. Tässä kohdassa nostetaan esille myös kulttuuriset ja tapoihin liittyvät kysymykset. Kulttuuriympäristö voi jähmettää ihmisen, milloin yksilön sosiaalinen ja kulttuurisidonnainen ymmärrys voi lakata toimimasta. Vieras käyttäytyminen ja ennustamaton toiminta voi aiheuttaa yksilölle stressinomaisen tilanteen (Kouki ym. 1999, 35). Maahanmuuton yhteydessä yksilön sopeutuminen uudenlaiseen kulttuuriympäristöön voi olla raskas. Esimerkiksi luokahuonetilanteissa voi käydä niin, että muunkieliselle, muun kulttuuriatustan omaavalle voi rakentua paineita sellaisista asioista ja huomautuksista, joita kanssaopiskelijat pahaa tarkoittamattaan sanovat. Opiskelijalle kertyvät paineet tulisi muodostua oppimissisällöistä eikä niinkään mistään muusta.

Monikulttuurisuuteen ja kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen liittyviä opintoja on tarjolla HUMAKissa kaikille ja myös erillisenä suuntautumisvaihtoehtona (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2010, 17). Kansainvälisyyskasvatuksen osaamisen vahvistamisesta onkin käyty keskusteluja. Tarve kansainvälisen ja monikulttuurisen työn laajemmalle osaamiselle varmasti on. Kansainvälisyyskasvatuksen osaamisen edistämisen kautta olisi ehkä mahdollista myös laatia materiaaleja paremmin muualta tulleita opiskelijoita palvelevimmiksi. Opetuksessa puolestaan merkittävää on opintoryhmän rooli ja se kuinka paljon opintojen sisältöä kytketään siihen.

Niin suomenkieliset kuin suomea toisena kielenä puhuvat opiskelijat ovat lehtoreille tulleen palautteen mukaan pyytäneet preppausta lukutekniikkaan ja kirjallisen tekstin tuottamiseen sekä erilaiseen itseilmaisuun. Ilmaisutaitoa voisi tarjota omana kokonaisuutenaan siten, että se tukee akateemisen tason hallitsemista eli puheviestintää, esiintymistä ja kirjoittamista.

Opiskelutaitojen käsittely, harjoittelu ja tukeminen on tärkeää, jotta opiskeluryhmän sisäiset opiskelutaidot karttuisivat.

Pelkistettyä lukutekniikkaa voi harjoitella yksinkertaisissa teksteissä, mutta yhtä tärkeä taito on esimerkiksi varata oma vihko kutakin oppiainetta varten (Nissilä ym. 2009, 162-163).

Opetusta säätelevänä tekijänä on tuntimäärä, joka sanelee, kuinka monta tuntia opiskelijan tulisi saada kurssin tai lukukauden aikana opetusta. Tämän tuntimäärän lisäksi ei ole varattu ylimääräistä lisäopetusaikaa esimerkiksi hitaimmille opiskelijoille (Nissilä & Sarlin (toim.) 2009, 162-163).

Kun on kyse aikuisen maahanmuuttajan oppimisen tukemisesta erilaisten keinojen kokeilu on suotavaa. Yhtenä näistä on opiskelijalta kysyminen, minkä hän ajattelee olevan oppimiseen negatiivisesti vaikuttavien syiden taustalla. Tällä tavoin saadaan tietää opiskelijan käsityksistä hänen omasta oppimisestaan ja toiminnastaan. Tämä on tärkeää opiskelijan oppimisen kannalta samalla helpottaen opettajaa tarjoamaan oikeanlaista tukea tarvittaessa (Nissilä ym. 2009, 163).

Vertaisohjaajuudessa nähdään positiivisia puolia ja tutorit olisivatkin tässä asiassa erityisessä asemassa. Tutortoimintaa ja -koulutusta ollaan parhaillaan kehittämässä. Tutorjärjestelmän kansainväliset tutorit ovat yleensä olleet vaihto-opiskelijoita varten ottaen heidän vastaan vaihtokorkeakouluun ja toimivat ohjaajina heille heidän vaihto-opintojensa ajan. Kansainvälisten tutoreitten roolia voisi laajentaa ja he voisivat toimia myös suomea toisena kielenä puhuvien opiskelijoiden ohjaamisessa juuri opin- näytetyöpajoissa ja muissa tällaisissa opiskelu- ja opiskeluvälitilanteissa. Tällöin vertaisohjaamisesta ja opinnoissaan pidemmällä olevien opiskelijoiden neuvoista ja avusta voisi olla konkreettista hyötyä.

4.7 Muunkielisiin opiskelijoihin kohdistuva rasismi ja syrjintä

Haastatteluun vastanneilla opetushenkilöstöön kuuluvilla henkilöillä on vain vähän käytännön kokemusta suomea toisena kielenä puhuvien henkilöiden opettamisesta, joten toinen heistä ei osaa sanoa onko nähnyt suomea toisena kielenä puhuviin opiskelijoihin kohdistunutta rasismia tai syrjintää. Toinen puolestaan vastaa, ettei ole huomannut sellaista todeten perään oman kokemuksensa vähyyden. Hän myös sanoo pitävänsä HUMAKin opiskelijoita sillä tavalla humaaneina, että jos syrjintää esiintyy, niin se voi kohdistua kehen tahansa. Epäasiallista kohtelua, kiusaamista tai rassistista käyttäytymistä on hänen mukaansa nähtävillä hyvin vähän. Henkilökysymykset ovat kuitenkin aina olemassa, mutta ne eivät välttämättä liity syrjintään tai rasismiin.

Vaikka opetushenkilökunta ei pysty sanomaan, että he olisivat havainneet muunkielisiin opiskelijoihin kohdistunutta syrjintää tai rasismia sitä kuitenkin ilmenee Suomessa. Sitä ilmenee etenkin sellaisten henkilöiden kohdalla, joilla on suomalaisesta poikkeava ulkonäkö tai henkilöllä on venäläiset juuret. Marttisen 1996 teoksessa pakolaisnuori kertoo pelkäävänsä tulevansa eristetyksi, jos hän rupeaisi käyttämään huvia (Marttinen 1996, 30).

Rasismia ja syrjintää on voinut kokea myös suomensukuiset kansat, etenkin inkeriläiset, vaikka mielipidemittausten mukaan heihin suhtaudutaan positiivisesti juuri suomalaistaustansa vuoksi. Inkerinmaalla heillä on ollut selkeä identiteettikäsitys suomalaisuudestaan, mutta Suomessa heitä pidetään venäläisinä. Monesti nuoren polven inkeriläiset ovatkin venäläistyneet, sillä he eivät välttämättä hallitse suomen kieltä. Suomen kielen taitoa ja kulttuuriperimää ovat pääsääntöisesti pitäneet yllä vanhempi inkerinsuomalainen väestö (Juote & Takalo 1995, 45).

Toinen opetushenkilöstöön kuuluva henkilö kertoo kokemuksistaan viittomakielisten opiskelijoiden parissa. Hänen mielestään he, joita hän on opettanut ovat päässeet hyvin ryhmään sisälle. Kynnys viittomakielisten ja normaalisti kuulevien opiskelijoiden kommunikoinnin välillä on matalampi todennäköisesti siksi, että viittomakielisten kansalaisuus on suomi, vaikka äidinkieli onkin suomalainen viittomakieli.

4.8 Valintakokeen ja opiskelijavalinnan kehitys

Sosiaaliseen taustaan vaikuttaviksi asioiksi mainitaan usein muun muassa pohjakoulutus, koulumenestys ja korkeakouluun hakeutuvan henkilön oma suuntautumien. Käytännönläheinen ammattikorkeakoulu onkin tarkoitettu niille, jotka eivät ole kiinnostuneet yliopistomaisesta teoreettisesta opiskelusta. Ammattikorkeakoulupolitiikassa onkin lähdetty siitä, että ammattikorkeakoulut ovat yliopistojen rinnalle muodostettuja ammatilliseen ja käytännön osaamiseen painottuvia korkea-asteen oppilaitoksia (Lampinen 1995, 104-105, Niemi ym. 2010, 56-57, Nurmi 1998, 16).

Tärkeitä arvoja hakuprosessin aikana ovat hakijoiden tasa-arvo, reittien avoimuus kaikille ja yhtäläiset mahdollisuudet. Suomalainen koulutusjärjestelmä tuottaa tutkintoja sen hierarkian mukaan, mikä vastaa työelämän keskeistä tehtävänjakoa ja tutkintojen määrä onkin pyritty mitoittamaan tarpeen mukaan. Demokraattiset koulutusmahdollisuudet antavat kaikille tasapuoliset mahdollisuudet hakeutua ja kilpailla opiskelupaikoista. Hakijan menestykseen oppijana vaikuttaa hänen peritty kulttuuripääomansa. Koulutetuilla vanhemmilla on usein enemmän kulttuuripääomaa annettavana lapsilleen ja ovat kiinnostuneempia lastensa koulunkäynnistä. Usein muunkielisten lasten ja nuorten vanhemmat ovat kotimaassaan korkeasti koulutettuja, mutta Suomessa he ovat sosioekonomisesti huonoimmassa asemassa. Tämä johtuu muun muassa integroitumisprosessista, kielitaidosta ja tutkintojen vastaavuudesta (Nurmi 1998, 22, 31, 108).

Koulutusvalintoihin liittyy kustannusten ja hyötyjen punnitsemisen. Valinnan sosiaaliset kustannukset ovat suurempia ja odotettavissa oleva suhteellinen hyöty on sitä pienempi mitä kauempana koulutuksella tavoiteltava yhteiskunnallinen asema on valitsijan omasta ja perheen asemasta. Joillekin opiskelijoille ammattikorkeakoulu on vain varavaihtoehto matkalla tiedekorkeakouluun. Näin käy varsinkin kovan kilpailun tilanteessa, jossa koulutukseen hakeutuminen vaatii taktikointia ja se on melkoista vaihtoehtoilta ja varasuunnitelmilla tasapainottelua (Nurmi 1998, 19, 31).

Valintakokeen kehittämiseen liittyy monia pohdinnan arvoisia kysymyksiä ja yksi niistä on suomen kielen kirjallinen taito.

Kylhän se on niin, että jos ei kykene itseään suomen kielellä ilmaisemaan, niin opinnot täällä tulevat ihan hirvittävän raskaiksi (Opetus 2).

Pääsykoetilanteessa lisäajan antaminen on mahdollista ja se on kirjoitettukin ammattikorkeakoulusäädöksiin ja esteettömyysoppaaseen (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009, 2). Koska kyse on suomenkielisestä ammattikorkeakoulututkinnosta täytyy korkeakoulun varmistua siitä, että opiskelija kykenee opiskelemaan suomen kielellä. Vieraskielisten ja muualta muuttaneiden kohdalla suomen kielen taidon testaus voisi olla perusteltua. Monissa suomalaisissa ammattikouluissa muunkielisten nuorten kielitaitoa testataan kielikokeella (Niemi ym. 2010, 21). Tätä voisi kokeilla myös ammattikorkeakoulutasolla, jotta muunkielisten hakijoiden kielitaidon taso tulisi paremmin esille ja näin ollen siitä saisi myös tietää, millaiseen kirjallisen kielen tuotantoon hakija yltyä. Useasti hakijan näennäiskielitaito on parempi kuin mitä todellinen suomen kielen taito oikeasti on (Juote ym. 1995, 62).

Itse pääsykokeeseen, mikä kattaa kolme osiota: henkilökohtaisen haastattelun, ryhmätehtävän ja aineistokokeen, voitaisiin vaikuttaa kehittämällä sen eri vaihtoehtoja. Erityisesti aineistokokeeseen on mahdollista tehdä muutoksia. Esille nostetaankin aineistokokeen eri vaihtoehdot. Aineistokokeessa on tällä hetkellä osiot suomen, ruotsin ja englannin kielillä. Englanninkielinen osio varmasti tukee monia hakijoita, mutta ruotsin kieli voi aiheuttaa hankaluuksia etenkin niille, jotka eivät ole sitä koskaan lukeneet. Aineistokokeeseen voisikin tehdä erilaisia muutoksia, kuten lisätä siihen vaihtoehtoisen tehtävän juuri muunkielisiä hakijoita ajatellen. Ryhmätehtävä puolestaan voi eriarvoistaa niitä, jotka eivät kykene ilmaisemaan itseään niin hyvin suomen kielellä. Suomenkielisessä koulutusohjelmassa opiskellessa suomen kielellä kommunikointi on tärkeää, joten ryhmätehtävän osiota on varmasti vaikeampi kehittää. Valintakokeen kaikki osiot ovat havaittu tärkeiksi. Muunkielisten kohdalla erilaiset lähtökohdat voitaisiin kuitenkin ottaa huomioon esimerkiksi pisteytyksessä.

Suomen kielen osaamisen tärkeyden takia nousee esiin suomen kielen opetuksen mahdollisuus. Ehdotuksena nouseekin esille ammattikorkeakoulutasoisia opintoja, jotka eivät johda tutkintoon vaan valmentaa tulevia opintoja varten. Tämän tyyppiset opinnot olisi mahdollista järjestää yhteistyössä jonkin toisen tahon kanssa, kuten esimerkiksi vapaan sivistystyön tai kansalaisopistojen kanssa. Myös kurssien aikana olisi hyvä paneutua eri oppijoiden tarpeisiin, koska pelkän HOPS -ohjauksen kautta

se on mahdotonta. Opintojaksoon liittyvissä kysymyksissä opintojaksosta vastaava lehtori on paras vastaamaan niihin kysymyksiin, mitkä nousevat esiin kyseisen opintojakson aikana.

Muunkielisten nuorten mielestä pääsykoetilanteessa tarvittaisiin enemmän joustoa. Estäviä tekijöitä koulutukseen pääsyyn on puutteellinen kielitaito, koulutustaustan ja aikaisemman koulumenestyksen merkitys, perheen asenne ja vanhempien koulutustausta, suomalaisen yhteiskuntajärjestelmän tunteminen, kotoutumisen merkitys sekä nuorten yksinäisyys ja motivaatio opiskelua kohtaan. Muunkielisillä nuorilla voi olla epäselvät ja epärealistiset tulevaisuuden näkymät, epätietoisuus pohjakoulutuksesta ja yhteishaun merkityksestä. Toisella asteella valmentavaa koulutusta on ollut tarjolla jo yli vuosikymmenen. Valmentavat opinnot kestävät puolesta vuodesta vuoteen (Niemi ym. 2010, 57, 66) Myös ammattikorkeakoulutasolla valmentavaa koulutusta voisi kokeilla niin, että siinä panostettaisiin suomen kielen opintoihin, ammattisanastoon ja valmennettaisiin yleisesti suomalaista korkeakouluopiskelua varten.

Kehitykseen nähdään vaikuttavan kaksi erilaista asiaa: suomen kielen kirjallinen taito ja Humanistisen ammattikorkeakoulun omat taidot markkinoida yhteisöpedagogitutkintoa yhä paremmin. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa käydään paljon keskustelua siitä, mikä on kirjallisen työn osuuden painoarvo. Puhumalla opinnoista ei kuitenkaan voi selvitä vaan opiskelijan on kyettävä kirjoittamaan asiakieltä suomeksi.

Jotta opiskelijavalintaan tulisi mukaan enemmän muunkielisiä tulee Humanistista ammattikorkeakoulua osata markkinoida ja siitä tiedottaa paremmin. On selvitetävä se, kuinka yhteisöpedagogitutkinto tunnetaan. Markkinoinnin tulisi lähteä humanistisen ja kasvatustieteiden painopisteistä, jotka ammattikorkeakoulu on asettanut. Yhä kansainvälistyvämmässä Suomessa onkin tarve monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden osaajia humanistisella- ja kasvatustieteillä.

Markkinoinnin organisointi pystyttäisiin koordinoimaan monikulttuuristen järjestöjen kautta. Myös oppilaitoksen imagoa opiskelijoiden monimuotoisuudessa voisi kohentaa. HUMAKilla voisi olla myös enemmän kansainvälistä opintotarjontaa, kuten erikielisiä luentoja. Opintoympäristöt voisivat olla nykyistä monikulttuurisempia. Harjoittelu-

ja projektimahdollisuuksista toivotaan pystyvän kehittämään tulevaisuudessa enemmän monikulttuurisuusosaamista ja hakeutumista edistäväksi. Näin hakijoille tulee parempi kuva siitä, että he pystyvät opiskelemaan hyvin monikulttuurisessa ympäristössä. Konkreettista kehittämistä tällä hetkellä pystytään tekemään opetussuunnitelmatyön kautta.

Humanistisen ammattikorkeakoulun markkinoinnin organisointi voisi olla delegoitu joillekin monikulttuurisille järjestöille ja muille mahdollisille kanaville, mikä tavoittaa mahdollisimman paljon hakijaikäistä väestöä. Markkinointimateriaalista voisi tulla esiin HUMAKin sekä sen opiskelijoiden monimuotoisuus. Moninaisten ja monimuotoisten työyhteisöjen sijaan voisi korostaa HUMAKin olevan monimuotoisuutta edistävä oppilaitos, jolla on monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Kansainvälisten opintojen määrää voisi nostaa. Kansainvälisyyden korostaminen voisi näkyä erikielisten luento- ja harjoittelu- ja projektioppimisympäristöjen kautta. Pääasia on viestiä potentiaalisille hakijoille, että opiskelu monimuotoisissa ympäristöissä on HUMAKissa mahdollista.

HUMAKissa käynnissä oleva ”To Care, To Dare, To Share. Syrjäytymisen ehkäisy ammattikorkeakoulussa” -hanke on omalta osaltaan tukemassa opiskelijavalinnan kehittämistä. Hanke on 14 eri ammattikorkeakoulun yhteinen ja HUMAK on yksi hankkeen toteuttajista. Hankkeessa yhteisten tavoitteiden lisäksi jokainen ammattikorkeakoulu on määritellyt omat tavoitteensa. HUMAKissa nämä ovat: opiskeluhuoltoryhmien toiminnan koordinointi ja selkiyttäminen, tutortoiminnan rakenteen selkiyttäminen ja yhtenäistämisen ja kv-opiskelijoiden syrjäytymisen ehkäiseminen (To Care, To Dare, To Share. Syrjäytymisen ehkäisy ammattikorkeakoulussa 2011). Näiden ohjauksen- ja opiskelijavalinnankehittämisalueiden kautta voitaisiin hankkeen kautta päästä myös erityistarpeiden kehittämiseen.

Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus on yksi opintojen läpileikkaava osa-alue, minkä pitää näkyä läpi opintojen. Nähtäväksi jää pysyykö osa-alue omana suuntautumisvaihtoehtona vai tuleeko se integroituna kuulumaan kaikkiin opintokokonaisuuksiin on suuri kysymys. Kansainvälinen ja monikulttuurinen tuntemus tarjoaa ydinosaamis-

ta kaikille. Vaikka opinnot tai opiskelijat olisivat kuinka kansainvälisiä tahansa täytyy muistaa, että suomen kielen merkitys on olemassa, kun opiskelija siirtyy työelämään.

HUMAKin kehittäminen voidaan aloittaa opetussuunnitelmatyöstä. Tarjonnassa voisi korostaa niitä asioita, jotka ovat kiinnostavia muunkielisille ja muun kulttuuritaustan omaaville henkilöille. Tämän ja tulevan ajan työelämän muutosten lähellä oleminen on tärkeää kehityksen kannalta.

5 HAKUPROSESSI

Tähän lukuun on haastateltu kolmea Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijaa. Vastaajista kaksi on miehiä ja yksi nainen. Iältään he ovat 23-25 -vuotiaita. Vastaajat ovat ensimmäisen, toisen ja kolmannen vuoden opiskelijoita. 5. luku käsittelee opiskelijoiden kokemuksia hakuprosessista ja kielellisistä kokemuksista opintojen aikana.

5.1 Hakuprosessi Humanistiseen ammattikorkeakouluun

Haastattelujen aikana tuli selkeästi esille se, ettei Humanistista ammattikorkeakoulua tiedetty nimeltä ja vaikka nimeen olisi törmännyt ei se olisi välttämättä aiheuttanut minkäänlaisia kiinnostusta herättäviä reaktioita hakijassa. Humanistista ammattikorkeakoulua on kuitenkin markkinoitu monin eri tavoin, kuten televisiossa ja Helsingin metrojunissa.

Hakuprosessia kuvataan selkeäksi ja yksinkertaiseksi, mutta yksi haastatellut henkilö kertoo, ettei tiennyt mitään HUMAKista tai sen olemassaolosta ennen kuin hän sai kuulla siitä kaveriltaan. Kavereilta saatu koulutusmahdollisuuksiin liittyvä informaatio onkin havaittu tärkeäksi tiedon- ja koulutusideoiden lähteeksi, kun henkilö pohtii itselle sopivaa koulutusvaihtoehtoa (Romakkaniemi 1999, 36,40). Kaksi vastaajista kertoi hakeneensa lisätietoja HUMAKin internetsivuilta. Yksi vastaajista on hoitanut haakuun liittyvät asiat pääasiassa internetsivujen kautta, kun toinen kertoo sivujen olleen hieman epämielenkiintoiset. Yksi haastatellut on myös ottanut yhteyttä hakutoimis-

toon puhelimitse. Humanistisesta ammattikorkeakoulusta kerrotaan myös kuulleen kaverin välityksellä lukion opinto-ohjaajalta. Osa toisen asteen opiskelijoista harkitsee vakavasti korkea-asteelle pyrkimistä, joten ympäri Suomen ulottuva korkeakoulun mainostaminen olisi varmasti paikallaan Humanistisen ammattikorkeakoulun tunnetummaksi tekemisen kannalta.

Hakuprosessin aikana kenelläkään vastaajista ei ole ollut minkäänlaisia vaikeuksia ymmärtää itse hakemiseen liittyviä asioita. Yksi vastaajista kuitenkin mainitsee korkeakoulun asettamat pääsyvaatimukset ja erityisesti pisteytyksen.

Ehkä noi pääsyvaatimukset, mitä siinä oli tai esimerkiksi paljonko pisteitä saamista. Niitä piti vähän etsiä enemmän ja katsoa, millainen pätevyys itellä on, koska siinä oli, että työkokemuksesta tai aiemmasta kokemuksesta voi saada tietynlaisia pisteitä, niin mä sitä vähän mietin silloin ja kysyin niistä asioista silloin sihteeriltä kyselin, mistä mä voisin saada pisteitä kokemuksesta, niistä otin enemmän selvää (Mies 23).

Myös pääsykoekirjat ja termistö on koettu vaikeiksi ja sitä kautta opiskelijat ovat oppineet uutta sanastoa. Teoriasanaston vaikeus on havaittu myös Romakkaniemen 1999 tutkimuksessa. Termien ja käsitteiden avaamiseen oivana työkaluna toimiikin sivistyssanakirja ja internet.

Kaikki vastanneet ovat saaneet apua hakuprosessin aikana, mutta vain yksi heistä on hakenut sitä Humanistiselta ammattikorkeakoululta ja hakuprosessista vastaavalta lehtorilta. Muut ovat saaneet tietoa oppilaitoksesta jo HUMAKissa opiskelevilta kaveriltaan ja yksi on saanut apua hakupapereiden täyttöön entiseltä työkaveriltaan. Humanistiseen ammattikorkeakouluun yhteydessä ollut hakija on ollut tyytyväinen saamiinsa neuvoihin ja vastauksiin.

Hakijoiden on vaikea kuvailla sitä, millaista apua he olisivat tarvinneet hakuprosessin aikana. Yksi heistä kertoo, ettei varsinaisesti olisi edes tarvinnut mitään apua. Toinen vastaajista olisi kaivannut jonkinlaista pääsykoemallia, mistä olisi saanut kuvan siitä, millaisesta pääsykokeesta on kyse. Pääsykokeesta ei esimerkiksi tiettyä siitä, että siinä ovat osiot myös englannin ja ruotsin kielillä. Ylipäättänsä enemmän tietoa kaivattiin siitä, miten pääsykoe on jaettu ja millaiset sen osiot ovat. Jos pääsykokeen laadusta olisi tiennyt enemmän olisi siihen voinut valmistautua paremmin.

Pääsykoetilanteessa käytettyä kieltä kuvataan hyvin selkeäksi ja ymmärrettäväksi. Pettymyksiä ovat herättäneet henkilökohtaisen haastattelun haastattelijat. Yhden vastaajan mielestä haastattelijoiden tyyli ottaa kontaktia henkilökohtaisen haastattelun aikana voisi olla parempikin. Pääsykoketilanne itsessään aiheuttaa jännitystä ja stressiä eikä haastattelijoiden tyyli välttämättä edesauta opiskelijan onnistumista hänelle uudessa tilanteessa. Haastatteliijoilta olisi myös odotettu jonkinlaista kontaktia, kuten katsekontaktia haastateltavan kanssa. Opiskelija sanookin, ettei tilanteessa, mikä tehdään vieläkin stressaavammaksi hakijalle haastattelijan kommunikointitavan takia, ei auta opiskelijaa tekemään parhaansa hakutilanteessa. Toisaalta pääsykoetilanne on koettu myös positiiviseksi ja toinen opiskelija kertookin kyenneensä vastaamaan kaikkiin häneltä kysytyihin kysymyksiin.

Tutoreiden roolia ja heidän tapaansa kohdella hakijoita on koettu positiiviseksi. Tutoreita kuvataan informatiivisiksi ja ystävällisiksi. Heiltä saadut vinkit ja apu pääsykoepäivänä koettiin antavan varmuutta. Heidän läsnäolonsa on koettu jännitystä vähentäväksi.

Tunsin pari tutoria jo ennen pääsykoetilannetta, he innostivat minua hakemaan HUMAKiin ja olivat todella ystävällisiä. (Mies 24)

Pääsykoekirjat voivat olla teorianastoltaan vaikeita. Teorianastoa voi saada haltuunsa ennen korkeakouluun hakemista esimerkiksi työvoimapolitiittisen koulutuksen kautta. Tällöin saa myös alalle sopivaa työkokemusta. Muunkielisen suomen kielen taidon taso voi olla huonompi kuin mitä se voisi olla, jos hän ei ole aktiivisesti ottanut osaa suomi toisena kielenä -tunneille peruskoulun ja toisen asteen opintojen aikana. Toisilla taas kielitaito on niin hyvällä tasolla, ettei erillistä suomi toisena kielenä opetusta tarvita (Romakkaniemi 1999, 36-38). Vastaajat peilaavat omaa tasavertaisuuttaan omaan kielitaitonsa ja alan kokemuksen kautta. Yksi vastaajista ei epäile omaa tasavertaisuuttaan verraten muihin suomea äidinkielenään puhuviin opiskelijoihin. Kaksi muuta vastausta erosivat toisistaan. Ensimmäinen heistä sanoo, ettei tasavertaisuus voi koskaan totetutua, koska hakijoilla on eri äidinkielet. Esimerkiksi hakutilanteessa materiaalien sisäistämiseen on tarvittu monta lukukertaa, kun suomenkielinen hakija olisi ymmärtänyt tekstin helpommin. Epätasa-arvoiseksi koetaan myös se, että pisteet lasketaan kaikkien hakijoiden kohdalla samalla tavalla, vaikka muunkielinen hakija on kielellisesti eriarvoisessa asemassa. Toinen opiskelija kertoo koke-

neensa olleensa tasavertainen kaikkien kanssa oman nuorisoalan ja järjestötoiminnan kokemuksensa kautta. Tämä on myös tuonut itsevarmuutta pääsykokeiden aikana. Kokemuksesta huolimatta hänelle on aiheutunut enemmän päänvaivaa siitä, kuinka saa asiat ilmaistua selkeästi. Apua tähän on ollut ajattelemisesta suomen kielellä pääsykoetilanteen aikana, jotta suulliseen ilmaisuun liittyviltä ongelmilta olisi välttytty.

5.2 Kielelliset kokemukset Humanistisessa ammattikorkeakoulussa

Muunkielisen suomen kielen taidon taso riippuu monesta häneen ja hänen lähiympäristöön liittyvästä tekijästä. Nuorten kielenoppimiseen vaikuttavat omat kulttuuriset seikat ja suomen kielen käyttömahdollisuuksien rajoittuminen silloin, kun he jäävät paitsi suomenkielisistä sosiaalisista tilanteista vapaa-ajalla, kuten harrastuksista. Myös oma ja perheen motivaatio ja kannustaminen vaikuttavat suomen kielen oppimiseen sekä sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan (Niemi ym. 2010, 13, 16). Viittomakielisillä kielen oppimiseen vaikuttaa se, kuinka paljon henkilö lukee suomen kielistä kirjallisuutta pienestä pitäen (Lehtomäki & Takala 2005, 139). Muunkielisen henkilöön kohdistuva rasismi ja syrjintä esimerkiksi ryhmästä ulossulkeminen voi vaikuttaa kielenkehitykseen negatiivisesti. Opiskelijan halu opiskella suomen kielellä on yksi hyvä motivaation lähde kieliopintoihin. Kaikilla alle 16 -vuotiailla Suomessa pysyvästi asuvilla sekä alle 16 -vuotiailla turvapaikanhakijoilla on oikeus peruskoulutukseen. Alueilla, missä on paljon maahanmuuttajia järjestetään niin sanottua valmistavaa opetusta, minkä aikana opiskellaan suomen kieltä ja kulttuuria (Mikkonen & työryhmä 2002, 43). Opiskelijoiden vaihtelevan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on havaittu haasteeksi muunkielisten ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa. Mitä nuorempana koulutuspolku alkaa sitä pienempi riski on koulupudokkuuteen, sillä tällöin kielenoppiminen on helpompaa (Iskanius 2006, 18). Myös koulupäivien pituudella on havaittu olevan vaikutus koulupudokkuusriskiin. Puutteellinen suomen kielen taito vaikuttaa suomenkieliseen koulutukseen pääsyyn. Sanotaankin, että hallitsevan ryhmän kielen sujuva osaaminen kasvattaa tarkoittaa kielellistä pääomaa, mitä voi myöhemmin käyttää hyväksi sosiaalisen elämän lisäksi myös työelämässä (Niemi ym. 2010, 14, 70).

Suomen viranomaiset olettivat paluumuuttoaallon alkaessa 1990 -luvun alussa inkerinsuomalaisilla olevan perimänsä takia parempi suomen kielen taito kuin heillä olikaan. Inkerinsuomalaisten oletetulle paremmalle suomen kielen taidolle ei kuitenkaan ollut suurtakaan todellisuuspohjaa ottaen huomioon entisen Neuvostoliiton vähemmistö- ja kielivähemmistökontekstit (Iskanius 2006, 17).

Opiskelijoiden kieleen liittyvät haasteet ovat liittyneet omaan suomen kielen kirjoitustaitoon sekä haastaviin kurssikirjoihin vaikeine termeineen. Yksi opiskelijoista ihmetteleekin, miksi kirjat pitää kirjoittaa niin vaikealla kielellä ja miten alaa opiskelemattomat voivat ymmärtää käsitteet. Käsitteisiin toivotaan suomennoksia sulkuihin sekä parempaa käsitteiden määrittämistä kontaktiopetuksen aikana. Huomattavaa on, että myös suomea äidinkielenään puhuvilla on hankaluuksia ymmärtää kaiken opiskelumateriaalin kirjoitettua suomen kieltä.

Opiskelijan suomen kielen oppimista voi hidastaa oman äidinkielen vaikutus suomen kieleen. Oman äidinkielen luku- ja kirjoitustaito voi olla niin automatisoitunutta, että suomen kielen poikkeamat voivat olla hänelle vaikeasti käsitettäviä. Joissain tapauksissa lukeminen ja kirjoittaminen voivat viedä paljon energiaa sen ollessa mekaanista toimintaa ja tällöin aikaa ei jää asian perinpohjaiseen käsittämiseen (Nissilä 2009, 159). Omaan suomen kielen kirjoitustaitoon liittyvät virheet ovat myös vaikuttaneet opintosuoritusten arvosanoihin. Kuuroilla kirjallisen kielen tuottamiseen vaikuttava seikka on se, että harva heistä lukee aktiivisesti kirjallisuutta vaan lukuharjoitukset saattavat jäädä television tekstitysten lukemisen varaan. Monilla kuuroilla onkin sen takia vain kohtalainen lukutaito harjoituksen puutteen vuoksi. Heikko lukutaito ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita heikkoa verbaalista taitoa (Lehtomäki 2005, 139).

Esimerkiksi kokeissa tai esseissa, kun joutuu kirjoittaa niin mulla on aina tullut kirjoitusvirheitä. Se sisältö tai niinkun, et pystyy ilmaisemaan selkeästi, mutta kirjoitusvirheitä tulee aika paljon. Ja mä muistan yhdessä esseessä, että vaikutti aika paljon siihen numeroon. (Mies 23)

Magdalena Jaakkola (1991) tuo tutkimuksessaan esiin myös kielikysymyksen toisen puolen eli sen, että monen 'ulkomaalaisen' äidinkieli on suomi. Tutkimuksen teon aikaan parikymmentä vuotta sitten 40 prosenttia ulkomaan kansalaisista Suomessa ilmoitti äidinkielekseen suomen tai ruotsin. Se, miksi näin on ollut liittyy paluumuutta-

jiin ja heidän jälkeläisiinsä. Esimerkiksi enemmistö Suomessa asuvista Australian, Ruotsin tai Yhdysvaltojen kansalaisista ovat ilmoittaneet olevansa suomenkielisiä. Myös seka-avioliitoista ulkomaalaisen kanssa syntyneet lapset voivat puhua parempaa suomea tai ruotsia kuin ulkomaalaisen vanhempansa kieltä. Suomalainen väestökisteri ei kuitenkaan huomioi henkilöiden mahdollista monikielisyyttä vaan kirjaa rekisteriin vain yhden kielen (Jaakkola 1991, 30-32).

Kielivalmennuksesta puhuttaessa kaksi vastaajaa kolmesta ei olisi mielestään välttämättä tarvinnut mitään kielivalmennusta. Jos suomen kielen opetusta olisi tarjolla voisi opetukseen kuitenkin osallistua. Yksi vastaajista puolestaan olisi kaivannut apua kieliopin ja kirjoittamisen kanssa. Opintojen alkuvaiheessa opiskelijoille on tarjottu hieman opastusta esseiden kirjoittamiseen ja jäsentelyyn, minkä yksi opiskelija kertoo olleen hyödyllistä.

Suomen kielen pikakertauskurssi saa kannatusta haastatelluilta. Kielioppiin liittyvää opetusta on hieman tarjolla osana suullisen viestinnän kurssia, mutta kielioppiosuuden kokonaisuus voisi vastaajan mukaan olla suurempi. Myös suomenkielisten opiskelijoiden pulmat kirjallisten töiden laatimisessa on pantu huomioon.

Mä muistan, et siinä oli myös aika paljon suomalaisia opiskelijoita, jotka – mä oon lukiopohjanen – oli amis pohjaisia, ne eivät ehkä olleet kirjoittaneet aiemmin esseitä. Yks sanoi, ettei ole kirjoittanut ollenkaan mitään esseitä, niin hänelläkin oli vähän vaikeuksia jäsenellä niitä esseitä ja myös kieliopin kanssa. Uskon, että heitäkin olis auttanut, jos olis tähän kurssiin olisi panostettu vähän enemmän (Mies 23).

Kysymykseen ovatko opiskelijat saaneet kieleen tai kielen ymmärrykseen liittyvää erityistukea opintojen aikana vastaukset ovat vaihtelevia. Yksi henkilö ei ole saanut erityistukea, toinen sanoo, että hänen kirjoitusvirheitään on katsottu läpi sormien ja kolmas puolestaan kertoo saaneensa opintojen alkuvaiheessa tukea yhteen esseen. Siihen hän sai pieniä korjauksia ja huomautuksia tekemistään virheistä. Hän kertoo myös tämän yhden esseen virheiden korjaamisen olleen hänelle opettavainen kokemus. Kuitenkin hän pohtii onko se lehtoreiden tehtävä korjata korkeakouluopiskelijoiden kirjoitusvirheitä, kun aikuisena opiskelijana pitäisi osata kirjoittaa oikein.

Laajemman kielioppiosion lisääminen suullisen viestinnän kurssiin saa kannatusta. Kurssilla kirjoitettujen lyhyiden spontaanien tekstien sijaan opiskelija olisikin toivonut tilaisuutta kirjoittaa muutaman pohtivamman esseen, mistä olisi voinut nähdä omat virheensä ja sen kautta oppia niistä. Opiskelija myös myöntää, ettei ole ollut oma-aloitteinen kielenhuollon suhteen. Opintojen alkuvaiheessa hänelle on tarjottu mahdollisuutta saada opastustunti kielioppiasioihin, mutta hän ei ole käyttänyt tätä mahdollisuutta.

Erilaiset tukiopestoimet nousevat esille puhuttaessa muunkielisistä opiskelijoista. Tukiopettajaa pidetään ainakin teoriassa tärkeänä apuna muunkielisten oppimisprosessin eteenpäinviemisessä, mutta tukiopettajan rooli on täsmentymätön. Olisikin hyvä, jos tukiopettajalla olisi sama ammattitausta kuin opiskelijoilla sekä hyvä kielitaito. Toisaalta negatiivisena asiana nähdään se, jos ulkomailla koulutuksensa saanut tukiopettaja ei ole oppinut toimimaan suomalaisen opetus- ja koulutusnormiston mukaan. Tällöin opetus ei välttämättä vastaa suomalaista avointa oppimisympäristöä vaan voi aiheuttaa paineita kysyä apua silloin, kun sitä tarvitsee (Romakkaniemi 1999, 51-52).

Opiskelijat toivoisivat, että lehtoritasolla otettaisiin paremmin huomioon se, ettei suomi ole heidän äidinkieltensä. Eniten toivotaan sitä, että heille annettaisiin enemmän palautetta tai tukiopetusta sekä enemmän vastausaikaa esimerkiksi tenttitilanteissa. Viestinnän kurssin aikana yhdelle opiskelijalle on tarjottu palautetta eri kirjoitustehtävistä. Tämä on koettu hyväksi asiaksi. Hyväksi on huomattu se, että lehtori on selkeästi huomionnut sen, ettei suomen kieli ole opiskelijan äidinkieli. Ensimmäisen opintovuoden alussa tarjolla olevalla kirjallisen viestinnän kurssilla on ollut mahdollista saada kieleen ja kielenhuoltoon kohdistunutta apua ja palautetta. Valitettavasti kurssi on kuitenkin lyhyt eikä kielenhuollollisiin asioihin palata enää myöhemmin opintojen varrella.

Kielellisen yhdenvertaisuuden on huomattu toteutuvan siinä mielessä, että kaikilla on samanlainen pohja mitä tulee suomen, englannin ja ruotsin kielen opiskeluun. Ruotsin kieli mainitaan näistä hankalimmaksi. Maahanmuuttajaopiskelijoiden kohdalla toivotaankin, että kirjallisten tuotosten arvioinnissa keskityttäisiin kieliopillisten virheiden sijaan asiasisältöön. Tämä sama voisi päteä myös muihin muunkielisiin eikä vain

maahanmuuttajaopiskelijoihin. Virheistä huomauttaminen nähdään oppimisen kannalta positiivisena asiana. Yhdenvertaisuuden toteutumista kuitenkin epäillään juuri suomen kielen taidon tasavertaisuuden vuoksi. Akateemisen kielitaidon tasossa voi olla suuri ero ja opiskelukielen hallinta voi olla vaikea prosessi ei-suomenkieliselle.

Toinen miesopiskelijoista myös huomauttaa, että Humanistinen ammattikorkeakoulu on suomenkielinen oppilaitos ja se tuottaa suomenkielisiä tutkintoja. Näin ollen suomen kielen osaaminen on oltava pakollinen osa myös suomea toisena puhuvien opiskelijoiden taitoa.

Puhe on kuitenkin suomalaisesta korkeakoulusta, että tietynlainen suomen kielen taito on pakollinen (Mies 24).

Erityiskohtelun tai avun tarjoaminen ei välttämättä ole opettajalle yksinkertaista. Opettaja ei halua pitää tai ajatella suomea toisena kielenä puhuvaa opiskelijaa erilaisena kuin muita, mutta jos he itse tulevat pyytämään apua erikseen on tilanne toinen. Tämä johtuu muun muassa siitä, että muunkielinen opiskelija voi kokea eritaustaisuudestaan huolimatta olevansa samalla viivalla muiden opiskelijoiden kanssa eikä halua tehdä suurta numeroa kotikulttuuristaan tai äidinkielestään. Romakkaniemen 1999 tutkimustulosten mukaan opettajat kokevat suurimmaksi ongelmaksi suomen kielen taidon. Usein opiskelijat pitävät kielitaitoaan parempana kuin opettajat. Tämä johtuu suullisen ja kirjallisen kielen tasoeroista. Jotkut opiskelijat ovatkin yksinäisiä heikon kielitaitonsa eivätkä syrjinnän vuoksi (Romakkaniemi 1999, 46-47, 50).

6 OPISKELU HUMANISTISESSA AMMATTIKORKEASSA MUUNKIELISENÄ HENKILÖNÄ

Koulutus on keskeinen tekijä ihmisten sijoittumisessa eri tehtäviin työelämän organisaatiossa – ja sen myötä yhteiskunnallisiin asemiin (Nurmi 1998, 9).

6.1 Ammattikorkeakoulun käytännönläheisyys

Monet maahanmuuttajataustaiset nuoret pitävät käytännönläheisyyttä tärkeänä asiana opiskelupaikkaa ja alaa valitessa. Jotkut vanhemmat myös vaativat lapsensa käyvän korkeakoulun, sillä he näkevät sen porttina parempaan tulevaisuuteen. Ammattikorkeakoulu on tässä tapauksessa hyvä vaihtoehto, sillä sieltä saa käytännönläheisen ammatillisen korkeakoulutuksen (Niemi ym. 2010, 45-46, 56-57). Lehtomäki & Takala (2005, 51) viittaavat Huttusen (2000) väitöskirjatutkimukseen, missä

todettiin jo lievän kuulovamman saattavan vaikeuttaa kouluttautumista ja myöhemmin työllistymistä. Nuoret aikuiset olivat hakeutuneet keskimäärin harvemmin ja vähemmän vaativaan jatkokoulutukseen kuin kuulevat ikätoverinsa. Kolmasosa ei ollut jatkanut koulunkäyntiä peruskoulun jälkeen.

6.2 Erityiskohtelu

Kaikki opiskelijat ovat yksimielisiä siitä, etteivät ole saaneet erityiskohtelua siksi, ettei suomi ole heidän äidinkieltensä. Vastauksissa korostetaan kahta asiaa:

1. Lehtoreiden tarjoamaa kielellistä tukea ja eri kulttuuritaustaisten opiskelijoiden huomioimista, kun puhutaan eri kulttuureista. Opiskelijoista on ollut mukavaa, että opintojen alkuvaiheessa jotkut lehtorit ovat tarjonneet kieleen liittyvää tukea. Kanssaopiskelijoita kuvataan ”sosiaalisiksi porukaksi” eikä heidänkään kanssa ole tullut mitään kieleen liittyvää ongelmaa vastaan.

2. Muun kulttuuritaustan omaavat opiskelijat toivoisivat, että heiltä kysyttäisiin enemmän enemmän kulttuuriin liittyviä asioita ja siitä, mitkä asiat ovat eri tavalla eri kulttuureissa. Joissain tilanteissa jotkut opettajat ovatkin ottaneet huomioon eri kulttuuritaustaiset henkilöt, mutta avointa keskustelua luokkatilanteessa voisi olla enemmän.

Humanistisen ammattikorkeakoulun opetushenkilökunnan haastattelussa puolestaan ajateltiin erityiskohtelua laajemmin kuin miten opiskelijat sen näkevät. Näissä vastauksissa on korostettu HOPS:n merkitystä ja todettukin, että sen kautta aika moni opiskelija, äidinkielestä riippumatta, on saanut erityiskohtelua. Myös erityisjärjeste-

lyistä on mahdollista sopia etukäteen opintokokonaisuudesta vastaavan lehtorin kanssa esimerkiksi saaden lisäaikaa tenttivastauksiin, mutta näistä pitää sopia jokaisen kurssin kohdalla erikseen. Myös vammaiset opiskelijat on otettava huomioon esimerkiksi silloin, kun he tarvitsevat tulkkipalveluita opintojensa aikana. Jotta korkeakoulussa toteutuisi yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ei muunkielisiä opiskelijoita voida laittaa kantaväestön opiskelijoihin verrattuna eriarvoiseen asemaan. Heille ei voida ammattikorkeakoulua velvoittavien lakien ja -säännösten mukaan antaa sellaista positiivista erityiskohtelua, minkä kautta suomenkieliset opiskelijat joutuisivat eriarvoiseen asemaan ellei henkilöllä ole esittää todistusta esimerkiksi lukivaikeudesta, milloin kielen oikeellisuutta ei arvostella niin tiukasti (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009, 2-5).

6.3 Pedagogiset keinot

Suomea toisena kielenä puhuvien kanssa käytettävissä olevat erilaiset pedagogiset keinot liittyvät ehdottomasti parempaan erilaisten kulttuurien tuntemiseen. Kulttuurien tunteminen on erityisesti yhteydessä tuntityöskentelyyn ja aktiivisiin harjoitteisiin, joita tunneilla tehdään. Myös kieliasiat tulisi ottaa nykyistä paremmin huomioon. Toisen asteen maahanmuuttajille tarkoitetun valmentavan koulutuksen yhtenä tavoitteena on antaa maahanmuuttajille sellaiset kielelliset valmiudet, että he osaisivat lukea ja kirjoittaa ainakin auttavaa suomen tai ruotsin kieltä. Korkeakoulutasolla auttava kielitaito ei ole enää tarpeeksi vaan kieltä on osattava hyvin. Opettajat ovat yksi keskeisimmistä julkisen hallinnon työntekijäryhmistä, jotka edistävät muunkielisten kulttuurista integraatiota sekä kotoutumista (Kouki & Pitkänen 1999, 23). Opettajille pitäisikin tarjota paremmat resurssit pedagogiseen kasvuun ja omien muunkielisten opiskelijoiden opettamiseen liittyvien valmiuksien kehittämiseen. Vuonna 1999 muunkielisten opettajille onkin kaivattu omaa yhteistyöverkostoa ja sen kautta parempaa tietotaitoa (Romakkaniemi 1999, 7, 57).

Viittomakielisille erilaisena pedagogisena keinona ryhmätöitä tehdessä on antaa erillinen tila, missä työn voi tehdä, jotta kommunikointi sujuisi paremmin. Kuulovammaisista oppilaista 10-15 prosentilla on oppimisvaikeuksia. Vaikka vaikeudet saataisiin minimoitua peruskoulun ja toisen asteen aikana esimerkiksi yksilöllisen tukiopetuk-

sen tai erityisopetuksen kautta eivät ne välttämättä häviä aikuisenakaan. Tämä voi ilmetä esimerkiksi kirjallisten töiden oikeakielisyydessä (Lehtomäki 2005, 183, 214).

6.4 Kulttuuristandardit ja opiskelijan kulttuuritaustan huomioiminen

Kulttuuristandardit säätelevät yksilöiden käyttäytymistä ja auttavat ennustamaan myös kanssaihminen käyttäytymistä eri tilanteissa. Näiden kautta henkilö pystyy arvioimaan, millaista normaalikäyttäytyminen on ja mikä puolestaan ylittää toleranssirajan. Kulttuurien välinen kohtaaminen aiheuttaakin kulttuuristandardien ristiriidan, mistä voi seurata toisen kulttuurin aiheuttamaa ärtymystä tai oman käyttäytymisen epävarmuutta. Kulttuurierot vaikuttavat siihen, etteivät kantasuomalaiset ja ulkomaalaiset aina ymmärrä toisiaan. Tämä voi johtaa osapuolten väärin tulkintoihin erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tämä johtuu siitä, että osapuolet tulkitsevat tilanteita omasta tapakulttuuristaan ja arvomaailmaan käsin. Kulttuuriin liittyvät asiat voivat myös saada eri kulttuureista tulevat epämiellyttävään tilanteeseen (Kouki 1999, 13,35).

Erityisesti lehtoreiden tulisi tietää paremmin kulttuurisista seikoista. Haastatellut opiskelijat nostavat ennen kaikkea esiin kulttuurin ja uskonnon huomioimisen opetustilanteessa. Toisinaan eritaustainen henkilö voi kokea esimerkiksi toiminnalliset oppimistilanteet epämiellyttäväiksi varsinkin, jos siihen liittyy esimerkiksi koskemista toiseen sukupuoleen. Ennen oppimisjaksojen tai kontaktiopetuksen järjestämistä pitäisi ottaa huomioon eri kulttuureihin liittyvät seikat, mutta kuitenkin niin, etteivät ne ole esteenä kontaktiopetuksen mahdollisuuksille. Tietopaketti eri tapakulttuureista olisikin paikallaan joissain opintokokonaisuuksissa.

Opiskelijoiden mielipiteet eroavat siitä, kuinka heidän kulttuuritaustansa on otettu huomioon. Negatiiviset kokemukset ovat johtuneet siitä, että opiskelija ei ole kokenut, että muita kiinnostaisi kuulla hänen kulttuuristaan tai kulttuurieroista verraten suomalaiseseen kulttuuriin. Kulttuuritaustasta keskusteleminen myös vahvistaa muunkielisen suomen kielen taidon tasoa. Avoimempi keskustelu kulttuureista voi edesauttaa avoimemman ilmapiirin luomista ja samalla voi tutustua paremmin toisten ihmisten kanssa. Toinen opiskelija puolestaan ajattelee asiasta paljon positiivisemmin, vaikka hänkin kokee, ettei kaikkia kanssaopiskelijoita kiinnosta. Kulttuureista keskusteleminen sopii hyvin joihinkin opintojaksoihin, kuten kansainvälisen vuorovaikutuksen perusteisiin. Yksi opiskelija kertookin, että hänet on otettu kurssilla huomioon eri kult-

tuurin edustajana ja häneltä on kysytty paljon kysymyksiä. Mielipiteiden ja tiedonvaihto rikastuttaa ihmisten ajatusmaailmaa ja siitä hyötyvät kaikkien kulttuurien edustajat.

6.5 Kulttuurien välinen viestintä

Kulttuurien välisessä viestinnässä on riski useampiin virhetulkintoihin ja väärinkäsityksiin kuin viestintä saman kulttuurin edustajien välillä. Näitä kulttuureihin liittyviä väärinkäsityksiä on kuitenkin turha korostaa liikaa, sillä kaikki kommunikaatioon liittyvät ongelmat eivät ole kulttuurisidonnaisia. Kulttuurissa ei ole aina kysymys vain järjestelmästä, jonka olemme oppineet sosiaalistuessamme kulttuuriin. Ihmiset uusintavat ja tuottavat kulttuuria kielen ja viestinnän avulla koko ajan. Vuorovaikutus vaikeutuu kommunikointitilanteessa vieraan kulttuurin edustajan kanssa, sillä olemme yhteydessä kulttuuriin ja yhteiskuntaan kielen avulla. Kulttuurierojen häiritessä asian voi ottaa puheeksi ja keskustella taustaoletuksista, sillä kaikilla samassa yhteiskunnassa elävillä ei ole samanlaisia arvolähtökohtia. Vaikka saman kulttuuritaustan omaavat pystyvät sujuvampaan kommunikointiin ei siitäkään puutu tulkintaongelmia (Kouki ym. 1999, 33-35).

Kulttuuriasioista ehdotetaan järjestettävän keskustelutilaisuus tai -tilaisuuksia Humanistisen ammattikorkeakoulun sellaisilla kampuksilla, joilla ei ole ulkomaalaistaustaisia opiskelijoita. Näissä keskustelutilaisuuksissa suomenkieliset ja muunkieliset opiskelijat voisivat avoimesti keskustella kulttuuri- ja muista heitä mietityttävistä asioista. Muun kuin valtakulttuuriin kuuluva henkilö voi helposti pitää monia asioita itsestään selvyytenä omasta kulttuuristaan muille ja valtakulttuurista itselleen, vaikka usein muiden kulttuurien tuntemus perustuu perutietoihin.

6.6 Suomen kieli ja opiskelu

Suomenkielinen opiskelumateriaali on koettu vaihtelevaksi. Yksi vastaaja kokee kaiken materiaalin ja tehtävänannot helpoiksi. Toinen puolestaan kuvaa tehtävänantoja välillä monimutkaisiksi. Kolmas kertoo, että hänellä menee joskus enemmän aikaa esimerkiksi ryhmätyömateriaalin läpikäymiseen. Sivistyssanat ja erilaiset termit ovat aiheuttaneet jonkin verran vaikeuksia, mutta niistä on selvitty sivistyssanakirjan ja

lehtoriavun voimin. Oppimateriaalin ymmärtäminen on ollut paljolti kiinni omasta kielitaidosta.

Tehtävänantojen kuvaillaan välillä olevan monimutkaisia, koska niissä on monta vaihetta. Kieli on aiheuttanut joitain ongelmia materiaalin ymmärtämisessä. Itseä kiinnostavat aiheet kuvataan helpommiksi oppia. Artikkeleissa käytetyn suomen kielen vaikeustaso on vaihteleva ja tämän vuoksi kielenymmärrys on tilannekohtaista. Kielenymmärryksen helpottamiseksi on apuvälineenä käytetty sivistyssanakirjaa sekä lehtoriapua. Ryhmätyöskentelytilanteessa kerrotaan menevän jonkin verran enemmän aikaa materiaalin lukemiseen ja sisäistämiseen kuin muilla opiskelijoilla. Erityisiä ylitsepääsemättömiä kielellisiä esteitä opiskelijat eivät kuitenkaan ole kokeneet.

6.7 Opintojen keskeyttäminen

Ajatuksella opintojen keskeyttämisestä kielellisistä syistä johtuen ei ole ollut yhteyttä. Kaksi vastaajaa kertoo, etteivät he ole edes harkinneet opintojen keskeyttämistä missään vaiheessa tai mistään syystä. Toinen heistä on kuitenkin ruvennut miettimään kulttuuriasioita, HUMAKia sekä kulttuuritaustan ja osaamistaidon hyödyntämistä.

Se mitä on ruennut miettimään enemmän on just nää kulttuurierot, miten HUMAK voi osallistaa meitä eri taustakulttureista olevia opiskelijoita ja miten pysyy hyödyntämään myös niiden osaamistaitoa enemmän (Mies 23).

Opintojen keskeyttämisprosentti on korkeimmillaan ensimmäisen opiskeluvuoden aikana. Tämä voi johtua kielen, kulttuurin, syrjinnän, rasismin ja monen muun asian yhteentörmäyksistä, mutta myös siitä, ettei hakijalla ole ollut selkeää kuvaa omista jatko-opintomahdollisuuksista tai siitä jatko-opintopaikasta, minne hän on päässyt (Romakkaniemi 1999, 11, 13, 52-53). Naispuolinen opiskelija kertoo, että hän on opintojen alkuvaiheissa miettinyt keskeyttämistä, mutta että se on johtunut muista kuin HUMAKiin liittyvistä syistä. Hän myös kertoo, ettei hän halua keskeyttää ja toivookin, ettei sellaista tilannetta tule.

Keskeyttämisajutuksiin ovat vaikuttaneet kulttuurierot ja ne seikat, mitkä näkyvät päälle päin, kuten huivi, ihonväri, erilaiset vaatteet ja aksentti puheessa. Jotkut muunkieliset ja muun kulttuurin edustajat pelkäävätkin tulevansa eristetyksi huivin tai muun ulospäin näkyvän seikan vuoksi (Marttinen 1996, 30). Naispuolinen opiskelija kertoo muiden syiden ajaneen hänet ajattelemaan opintojen keskeyttämistä, mutta motivaatio oli tärkeä syy opintojen jatkamiseen. Hän kuitenkin sanoo, että hän kokee itsensä juuri kulttuuriseikkojen vuoksi välillä yksinäiseksi. Naispuolisten opiskelukaverien kanssa on mahdollista puhua pienistä asioista ja miespuoliset luokkakaverit eivät uskalla ottaa häneen kontaktia juuri muuten kuin tervehtimällä. Hän sanoo kaipaavansa enemmän sosiaalisia kontakteja kanssakäymisen tärkeyden vuoksi.

6.8 Opiskelijakokemukset rasismista ja syrjinnästä

Timo Virtasen tutkimus vuodelta 1993 somalipakolaisten tulosta ja vastaanotosta Suomeen osoittaa, että 79 prosenttia somalipakolaisista, jotka ovat tulleet Suomeen vuosien 1989 ja 1992 välillä ei ole ollut koulutukseen liittyviä ongelmia kulttuurierojen takia kuin erittäin tai melko vähän. Vain 10 prosenttia on maininnut uskonto- tai kulttuuriongelman tutkimushaastatteluissa (Virtanen 1993, 64). Suomalaiset suhtautuvat itseään ulkonäöllisesti enemmän muistuttaviin maahanmuuttajiin paremmin kuin niihin, jotka poikkeavat heistä esimerkiksi ihonvärillisesti. Eniten torjuntaa kohdistuu somalialaisiin, arabeihin ja venäläisiin.

Jotkut ryhmät ovat selvästi joutuneet suomalaisista poikkeavan ulkonäkönsä (somalialaiset, arabit) tai historiallisen vihanpidon (venäläiset) vuoksi pysyvän torjunnan kohteiksi, vaikka he olisivat asuneet Suomessa jo pitkään. Sen sijaan inkerinsuomalaisiin, englantilaisiin, amerikkalaisiin ja pohjoismaalaisiin suomalaiset ovat ainakin viimeiseksi kuluneina vuosikymmeninä suhtautuneet myönteisemmin (Jaakkola 2004, 106-107, 202).

Jaakkolan ym. 2004 tekemästä tutkimuksesta käy ilmi, että joka kuudetta tutkimukseen osallistunutta henkilöä, joka oli käynyt koulua tai opiskellut jossain suomalaisessa oppilaitoksessa oli ainakin kerran kohdeltu huonosti ulkomaalaistaustansa vuoksi. Myös Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio on kiinnittänyt vuosien 2002 ja 2007 raporteissaan huomiota Suomessa vallitsevaan asenneilmapiiriin venäjänkielisiä kohtaan ja siitä heille kohdistuneisiin integraation

esteisiin. Raporteissa huomioidaan myös romaneihin kohdistuva negatiivinen asenneilmapiiri. Yksi raportin kohdista koskee sitä, ettei Suomessa opeteta tarpeeksi maan vähemmistöistä, kuten vanhavenäläisistä, saamelaisista tai romaneista. Vähemmistötietoisuuden lisääntyminen edesauttaisi asenneilmapiirin muuttumista positiivisemmaksi (Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio 2002, 8, 12. Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio 2007, 20-22). Suomalaisen suhtautuminen etniseltä taustaltaan suomalaisiin maahanmuuttajiin on ristiriitainen. Tutkimustulosten mukaan suomalaiset suhtautuvat heihin yleisesti ottaen positiivisesti heidän suomalaisen taustansa vuoksi, mutta heitä on kohdeltu koulussa tai muissa oppilaitoksissa venäläisiä tai virolaisia maahanmuuttajia huonommin (Jaakkola 106-107, 202).

Miespuoliset vastaajat eivät ole kokeneet syrjintää tai rasismia. Toinen heistä kuitenkin kertoo joskus joidenkin puheenaiheiden ja mielipiteiden esittämistapojen ärsyttävän häntä, mutta hän uskoo, ettei erilaisia mielipiteitä tuoda esille ärsyttääkseen häntä. Hän sanookin, ettei kaikki voi olla samaa mieltä toistensa kanssa vaan kaikesta on mahdollista keskustella.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT

Humanistinen ammattikorkeakoulu ei ole vielä onnistunut markkinoimaan itseään niin, että se tunnettaisiin koko Suomessa samalla tavalla kuin suuremmat ammattikorkeakoulut. HUMAKin näkyvyyden kannalta ongelma on ehkä siinä, että se toimii jonkun toisen oppilaitoksen tai muun tahon kanssa samoissa tiloissa, joten se ei saa koko näkyvyyttä itselleen. HUMAKista on yleensä saatu kuulla joltain kolmannelta osapuolelta, kuten kaverilta tai kaverin kautta lukion opinto-ohjaajalta. HUMAK nimenä puolestaan ei ole niin kiinnostusta herättävä. Pääasiallinen tiedonlähde korkeakoulusta selvää ottamiseen on ollut internet. Kokemukset internetsivuista ovat olleet niin positiiviset kuin negatiiviset. Kysymyksiä on kuitenkin herättänyt se onko HUMAKilla kotisivuillaan englanninkielistä osuutta. Myös hakutoimistoon ollaan ollut yhteydessä ja sitä kautta on saatu tarvittavat tiedot.

Humanistisen ammattikorkeakoulun tulisi kehittää itsensä tuntemista verkostoammattikorkeakouluna ja panostaa markkinointiin. Kansalaistoiminnan- ja nuorisotyön koulutusohjelmaa voisi markkinoida paremmin toisella asteella opiskeleville lukiolaisille ja esimerkiksi nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaopiskelijoille ammatillisissa oppilaitoksissa. HUMAK pitäisi tuoda tunnetummaksi suuremmalle määrälle ihmisiä ja luoda parempi imago moninaisena ja monimuotoisena humanistisen arvopohjan omaavana korkeakouluna. Yhtenä markkinointi-ideana on, että HUMAK olisi näkyvämmiin mukana erilaisilla koulutusmessuilla, joita järjestetään eripuolilla Suomea. Tällöin HUMAK saisi verkostoammattikorkeakouluna enemmän myös alueellista näkyvyyttä ja tietoisuutta sen koulutustarjonnasta kasvaksi potentiaalisten hakijoiden keskuudessa. Tällaiset tapahtumat varmasti selkiyttäisivät myös HUMAKista kiinnostuneiden ammattikorkeakouluun hakeutuvien opiskelijoiden jatko-opintovalintojen tekoa.

Ammattikorkeakouluja sitovat lait ja säädökset takaavat tasapuolisuuden kaikkia hakijoita kohtaan (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, Saukkonen 2010, 34). Vetovoimana ammattikorkeakouluun hakiessa on opintojen käytännölläheisyys (Niemi ym. 2010, 56-57). Toisaalta osalle haastatelluille se on kuitenkin vasta toinen vaihtoehto sen jälkeen, kun yliopiston ovet eivät ole auenneet (Nurmi 1998, 19). Käytännölläheisyyden positiivisena puolena on opiskelijoille aukeavat mahdollisuudet tehdä suuri osa opinnoista harjoitteluna. Tällöin opiskelijalla on mahdollisuus nähdä työelämän käytäntöjä sekä käyttää suomen kieltä päivittäin kommunikoidessaan äidinkieleltään suomalaisten toimijoiden kanssa.

Humanistisen ammattikorkeakoulun valmiuksia ovat humanistiset arvolähtökohdat, kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden painottuminen opinnoissa ja käytännön läheisyyden merkitys. Vaikka ammattikorkeakoulussa pedagoginen painopiste on oppimisprosessissa oppimistulosten sijaan voi tasavertaisuuden toteutumista pohtia, sillä kirjallisten töiden hyvä asiakieli vaikuttaa jokaisen opiskelijan tekemien töiden arvosanaan (Lampinen 1995, 113).

Humanistisen ammattikorkeakoulun ehdottomana vahvuutena pidetään henkilökohtaista opintosuunnitelmaa eli HOPSia. Se edesauttaa opiskelijaa luomaan itselleen sopivan opintosuunnitelman ja mahdollistaa opiskelijoiden liikkuvuuden kampusten välillä sekä opiskelu- ja harjoittelumahdollisuudet niin koti- kuin ulkomailla. Vahvuute-

na nähdään myös kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden olevan osana opintoja. Muunkielisten ja kulttuuristen opiskelijoiden tarve näkyykin siinä, että ala tarvitsee entistä enemmän kansainvälistä kokemusta ja valmiuksia omaavia henkilöitä.

Ammattikorkeakoulun heikkouksina on kokemuksen vähyys muunkielisten opiskelijoiden opettamisessa ja ohjaamisessa sekä kielellisen tukemisen tietotaito. Esteettömään opiskeluun ja yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset nähdään heikkouksina, koska ne ovat uusia. Muunkielisiä opiskelijoita tukevien tukijärjestelmien puute nähdään myös negatiivisena asiana. Jotta opiskelijoille voitaisiin taata tasapuolisemmat kielelliset opiskeluvalmiudet yhdeksi vaihtoehdoksi nouseekin suomen kielen valmentavan opetuksen järjestäminen.

Muunkielisille opiskelijoille tarkoitettuja tukijärjestelmiä voitaisiin kehittää paremmiksi huomioiden opiskelijoiden tarpeet. Jokaisen kohdalla tuleekin yksilöllisesti miettiä, mitkä toimet sopivat parhaiten ja ovat riittäviä hänen tarpeisiinsa. Tällaisia toimia voivat olla säännöllisempi HOPS -ohjaus tai kurssin aikana avun saanti sellaisiin asioihin, jotka hänelle tuovat vaikeutta (Nissilä ym. (toim) 2009, 161). Opiskelijan tukeminen voisi ylipäätään olla säännöllisempää ja painottua koko opintojen ajalle, erityisesti ensimmäiseen ja viimeiseen vuoteen. Syinä tähän on se, että ensimmäisen vuoden aikana opintojen keskeyttämisen riski on suurin ja viimeisenä vuonna opiskelija kohtaa suurimmat itsenäiset työnsä, jotka hän opintojen aikana suorittaa (Romakkaniemi 1999, 13). Tuki- ja erityisopetusta voisi olla näkyvämmän tarjolla niin, että se voisi turvata myös yksilöllisen opetuksen oppimistilanteessa. Suomen kielen opetuksen määrää kaikille opiskelijoille voisi kasvattaa ja jakaa kaikille opiskeluvuosille. Suomen kieltä voisi opettaa laajemmin viestinnän kurssilla ja kolmantena opiskeluvuotena osana opinnäytetyöpajaa. Kurssimateriaaleissa esiintyviä termejä ja sivistyssanoja voisi avata paremmin ja antaa niille suomenkielisiä vastikkeita.

Hakuprosessi Humanistiseen ammattikorkeakouluun on kielellisesti koettu ongelmattomaksi, mutta pääsykoekirja ja sen termistö on kuvattu vaikeaksi. Itse pääsykoekes- ta kaivattaisiin kuitenkin lisää tietoa esimerkiksi siitä, millainen rakenne siinä on ja konkreettisesti vanhan pääsykokeen mallia HUMAKin internetsivuille. Oma alan työ- kekemus antaa itsevarmuutta hakuprosessiin. Suomenkielinen opiskelumateriaali on

koettu vaihtelevaksi. Materiaaleja kuvataan helpoiksi, tehtävänantoja välillä monimutkaisiksi ja ryhmätyömateriaalejen läpikäynti vie joskus enemmän aikaa.

Jotta opiskelijoiden valmistautuminen pääsykokeisiin voisi tapahtua jouhevammin olisi hyvä, jos HUMAK laittaisi yhden tai useamman vanhan pääsykoemallin kotisivuilleen esille. Se antaisi paremman kuvan siitä, miten pääsykoe on todella rakentunut ja esimerkiksi sen kirjallinen osio käsittää monia eri osioita. Tutoreilla ja lehtoreilla on oma roolinsa pääsykoetilanteessa. Tutoreiden roolina on ohjata hakijoita paikasta toiseen ja pitää kannustavaa henkeä yllä. Lehtorit puolestaan voisivat miettiä omaa rooliaan ja erityisesti sitä, millä tavalla hän haluaa pääsykokeen aikana kommunikoida hakijoiden kanssa. Pääsykoetilanteessa tulisi selvittää se, että hakija todella tietää, minne on hakemassa ja mistä juuri kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa on kysymys.

Humanistisen ammattikorkeakoulun tulee miettiä, mikä on alaraja hakijan suomen kielen taidolle. Suomen kielen oppimiseen vaikuttavat monet seikat, kuten perhe, kielen käyttömahdollisuudet ja sosiaaliset tilanteet esimerkiksi harrastukset Niemi ym. 2010, 16, Lehtomäki ym. 2005, 139). Suomen kielen kirjallisen taidon merkitys korostuu opintojen aikana kirjallisten töiden kautta. Kielenoppiminen on sitä helpompaa mitä nuorempana koulutus on alkanut suomen kielellä.

Kielivaikeudet ja kokemukset omasta kielitaidosta voivat poiketa toisistaan. Kurssikirjat voivat olla vaikeaselkoisia ja suomeksi lukemiseen menee enemmän aikaa, mutta enemmistö vastaajista ei kuitenkaan välttämättä mielestään olisi opintojen alkaessa tarvinnut kielivalmennusta. Kielivalmennuksen tarpeettomuutta perusteltiin Suomessa vietetyllä ajalla ja sillä, että henkilö on saanut suurimman osan elämästään koulusivistystä suomen kielellä. Kurssille voisi kuitenkin osallistua, jos sellainen järjestettäisiin. Eniten apua onkin kaivattu juuri kieliopin ja kirjoittamisen kanssa. Suomen kielen pikakertauskurssi saa eniten kannatusta. Opiskelijat toivovatkin laajempaa kielioppisisältöä viestinnän kurssiin.

Opintojen aikana kulttuurien välisen vuorovaikutuksen virhetulkinnat ovat mahdollisia, mutta kaikki ilmenevät ongelmat eivät ole kulttuurisidonnaisia. Kommunikointi ei aina ole jouhevaa myöskään saman kulttuurin edustajien välillä. Kulttuurierojen häiritessä

ne pitäisi ottaa esille ja puhua ihmisten taustaoletuksista, sillä ne eivät ole samanlaiset edes saman kulttuurin edustajien välillä.

Lehtorit voisivat käyttää muunkielisten ja -kulttuuristen opiskelijoiden kulttuuritietämystä hyväksi silloin, kun se sopii asiayhteyteen. Avoimempi keskustelukulttuuri tukisi opiskelijoiden oppimista ja opettaa suomenkieliset opiskelijat kommunikoimaan myös muiden kuin omankielisten opiskelukavereiden kanssa. Tällä tavoin kanssakäymisestä ja kommunikointitavoista tulee luontevammat. Opiskelijan ehdotusta kulttuurien välisen keskustelutilaisuuden järjestämisestä voisi olla paikallaan joissain mitasuhteissa, silloin, kun se kuuluisi osana johonkin opintokokonaisuuteen tai olisi kampuksen tai koulutusohjelman yhteinen tempaus.

Suomenkielisten ja muunkielisten opiskelijoiden välille olisi hyvä saada luotua mahdollisuudet avoimeen kommunikointiin. Eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tulevien opiskelijoiden oleminen samassa ryhmässä antaa erittäin hyvät mahdollisuudet oppia monikulttuurisuudesta ja kansainvälisestä ymmärryksestä. Opetushenkilöstön ja opiskelijoiden parempi kulttuuritietoisuus estäisi kulttuurien välisiä väärinymmärryksiä ja mahdollisia epämiellyttäviä tilanteita, mitä voi tulla oppimistilanteissa ja elämässä vastaan (Kouki ym. 1999, 33-34). Kulttuureihin tutustuminen pitäisi olla enemmän konkreettista esimerkiksi vierailujen, harjoittelukokemusten tai kirjallisten tehtävien kautta. Monikulttuuristen ja kansainvälisten opintojen lisääminen kulkemaan osana koko yhteisöpedagogiopintoja olisikin ammatillisessa mielessä koko ajan yhä enemmän monikulttuuristuvassa Suomessa järkevä valinta. Kansainvälisiä opintoja voisi myös lisätä osaksi opintokokonaisuuksia. Tällä voidaan tarkoittaa muun muassa erikielisten asiantuntijaluentojen määrän lisääntymistä, kieliopintojen lisäämistä ja kannustamista vieraskielisten lähteiden käyttöön kurssitehtäviä tehdessä.

Opiskelijan omaa avun tarvetta hakuprosessin aikana on ollut vaikea kuvailla. Ainoa asiaan nousee esille vanhan pääsykoemallin kaipuu. Toisaalta avun tarvetta on ehkä hieman vaikea määritellä, kun ei ole voinut tietää, millaista apua olisi voinut olla tarjolla.

Opiskelijoiden yhdenvertaisuus taataan sillä, että opetushenkilökuntaan kuuluvat henkilöt pitävät kiinni niistä laista ja asetuksista, jotka määrittävät yhdenvertaisuutta

(Finlex 2004). Yhtäläiset mahdollisuudet erilaisten opintokokonaisuuksien suorittamiseen ovat mahdolliset kaikille. Yhdenvertaisuuden tavoitteeseen on hyvä pyrkiä, mutta voiko se koskaan täysin toteutua silloin, kun henkilö ei puhu äidinkielenään suomea?

Humanistinen ammattikorkeakoulu on valmis erityiskohtelemaan opiskelijoita ammattikorkeakoulusäädösten rajoissa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi lisäajan antaminen esimerkiksi tenttitilanteessa sellaiselle henkilölle, joka voi todistaa lukivaikeutensa tai muita tarvikkeita, kuten apua avustaja- ja tulkkipalveluasioissa. Positiivista erityiskohtelua on mahdollista antaa kaikille HOPS:n kautta (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009, 3, Opetushallitus 2010, 44). Ilman sitä henkilökohtaisia opiskelusuunnitelmia ei voi koota niin persoonallisiksi kuin mitä ne parhaimmillaan voivat olla. Suomea toisena kielenä puhuvat opiskelijat ymmärtävät kieleen liittyvän tuen eri tavoin. Kielellisen erityistuen jokainen mieltää kirjallisen kielen tukemisena. Yhden haastattelun kokiessa saaneensa kielioppivirheitä anteeksi kaksi muuta taas ajatteli opetushenkilökunnan tarjoamaa kielen osaamisen tukemista eri tavoin. Toinen heistä mainitsee lehtoreiden tarjoaman kielenopetukseen, esimerkiksi virheiden korjaamiseen, liittyvän avun erityistukena ja toinen ei. Lehtoreilta opiskelijat toivoisivat, että he huomioisivat paremmin sen, ettei suomi ole kaikkien opiskelijoiden äidinkieli. Opiskelijoiden mielestä olisikin hyvä, jos kielivirheiden sijaan keskityttäisiin enemmän kirjallisten töiden asiasisältöön. Erityistuen tarjoaminen opiskelijalle voi olla vaikeaa myös opetushenkilöstölle. Jotkut suomea toisena kielenä puhuvat opiskelijat eivät välttämättä halua tulla kohdelluksi eri tavalla verraten muihin opiskelijoihin. Jotkut voivat myös haluta pitää oman kulttuuritaustansa omana tietonaan. Tämä voi johtua muun muassa aiemmista kokemuksista syrjinnästä tai rasismista.

Haastatteleman suomea toisena kielenä puhuvien opiskelijoiden mielestä opintojen keskeyttäminen ei ole ollut heille kenellekään vaihtoehto. Pikemminkin he tuovat esille sen, etteivät missään nimessä halua keskeyttää opintoja. Keskeyttämisajatuksiin vaikuttaviksi seikoiksi kuitenkin mainitaan oma erilaisuus, mikä näkyy ihonvärinä, erilaisina vaatteina, suomen kielen aksentista ja muusta sellaisesta. Suomalaisopiskelijoiden ongelmana on se, etteivät he välttämättä tiedä, kuinka aloittaa keskustelun erikulttuurista tulevan muunkielisen kanssa.

Tutorit on nähty positiivisena ja rohkaisevana etenkin pääsykoepäivänä. Tutoreiden toimintaa ehdotetaan laajennettavan myös muunkielisten opiskelijoiden vertaisohjajiksi. Kansainvälisten tutoreiden roolia olisi mahdollista laajentaa siten, että he vastaisivat myös muunkielisten opiskelijoiden tutoroinnista. Tutoreiden rooli ei kuitenkaan saa käydä heille liian raskaaksi eikä muunkielisiin kohdistuva tutorointi saa olla muusta tutoroinnista sillä tavalla erillistä, että se aiheuttaisi negatiivisia vaikutuksia muunkielisen opiskelijan saamaan kohteluun omassa ryhmässään.

Kumpikaan miespuolinen vastaaja ei ole kokenut syrjintää tai rasismia opintojensa aikana Humanistisessa ammattikorkeakoulussa. Naispuolinen vastaaja puolestaan kokee olonsa yksinäiseksi niin, että hän jää ulkopuolelle joistain asioista, mistä muut opiskelijat puhuvat erilaisista elämäntavoista johtuen. Yleisesti ottaen suomalaiset suhtautuvat paremmin niihin ulkomaalaisiin, jotka näyttävät ulospäin enemmän samanlaisilta kuin suomalaiset. Pysyvämmän syrjinnän kohteeksi ovat joutuneet somalialaiset, arabit ja venäläiset. Pohjoismaalaisiin, länsi-eurooppalaisiin ja suomensukuisiin kansoihin puolestaan suhtaudutaan myönteisemmin.

Muunkieliset ja -kulttuuriset opiskelijat voivat tuntea itsensä yksinäisiksi tai ulkopuoliksi omassa opiskeluryhmässään. Tilannetta voisi yrittää parantaa opintojen alkuvaiheessa tapahtuvalla aktiivisemmalla ryhmäytymisellä myös vuosiluokkien välillä. Ryhmäytymisen avulla kulttuuriset ja kielelliset erot voivat menettää osan merkityksestään ja integraatio ryhmään sujusi helpommin. Täytyy kuitenkin muistaa, ettei ryhmäytymisen toimi, jos siihen suhtaudutaan negatiivisesti tai muunkieliset eivät itse ota aktiivisesti osaa ryhmäytykseen.

LÄHTEET

- Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio 2002. 8, 12. Viitattu 14.4.2011.
<http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Finland/FIN-CbC-II-2002-020-FIN.pdf>.
- Euroopan rasismien ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio 2007. 17, 20, 22. Viitattu 14.4.2011.
<http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Finland/FIN-CbC-III-2007-23-FIN.pdf>.
- Finlex, Ammattikorkeakoululaki 3. Luku. Ammattikorkeakoulussa suoritettavat tutkinnot ja niiden perusteet 8 §. Viitattu 8.3.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352>.
- Finlex, Ammattikorkeakoululaki 5. Luku. Opetus ja tutkinnot 15 §. Viitattu 8.3.2011.
www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351.
- Finlex, Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004 / 21, 1§ Lain tarkoitus. Viitattu 8.3.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021>.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 1.3.2011.
www.humak.fi/opiskelu/esteeton-korkeakouluopiskelu.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.3.2011.
www.humak.fi/opiskelu/esteeton-korkeakouluopiskelu.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 8.3.2011.
www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/englanninkieliset-tutkinnot.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.3.2011.
www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/joo-opinnot.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2009. 2-5. Viitattu 12.4.2011
https://pro.humak.fi/document/humak/15626/humakin_keskeiset_asiakirjat/kasikirjat_oppaat_ohjeet/opetus/esteettomyys/Esteettomyys.pdf.
- Humanistisen ammattikorkeakoulun opinto-opas 2010-2011. Viitattu 9.3.2011.
<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/HUMAK-opinto-opas2010-2011.pdf>.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu. Hakijan opas 2011. 13-14, 18, 22. Viitattu 24.3.2011.
<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak-hakijanopas2011.pdf#page=13>.
- Iskanius, Sanna 2006. Venäjänkielisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli-identiteetti. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto 2006. 17-18. Viitattu 18.1.2011.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13433/9513925234.pdf?sequence=1>.
- Jaakkola, Magdalena 1991. Suomen ulkomaalaiset. Perhe, työ ja tulot. Työministeriö. VAPK-kustannus. 30-32.
- Juote, Mari & Takalo Pirjo 1995. Inkerinsuomalaiset. Sosiaali- ja terveysministeriö, pakolaistoimisto. Edita. Helsinki. 45, 62.
- Kouki, Satu & Pitkänen, Pirkko 1999. Vieraiden kulttuurien kohtaaminen viranomais työssä. Oy Edita Ab. Helsinki 1999. 12-13, 23, 33-35.
- Kuurojen Liitto ry. Viitattu 22.3.2011. www.kl-deaf.fi/fi-FI/Viittomakieliset.
- Lampinen, Osmo 1995. Ammattikorkeakoulut – vaihtoehto yliopistoille. Gaudeamus. Otatieto Oy. 104-105, 111, 113.
- Lehtomäki, Elina & Takala, Marjatta (toim.) 2005. Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen

- ja huonokuuloisten lasten opetus. Oy FINN LECTURA Ab. Saarijärven Offset Oy, Saarijärvi 2005. 25, 32, 139, 183, 214.
- Liebkind, Karmela & Mannila, Simo & Janinskaja Lahti, Inga & Jaakkola, Magdalena & Reuter, Anni 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen. Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Gaudeamus. Helsinki. 11, 106-107, 202.
- Marttinen, Ann-Christine 1996. Lasku. Pakolaisnuorten elämää Suomessa. Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo. Pieksämäki 1996. 30.
- Mikkonen, Anna & työryhmä 2002. Yksin Suomessa. Ilman huoltajaa tulleiden lasten asema kansainvälisten suositusten valossa. Lastensuojelun keskusliitto. Helsinki. 43.
- Nissilä, Leena & Sarlin, Hanna-Mari (toim.) 2009. Maahanmuuttajien oppimisvaikeudet. Opetushallitus ja kirjoittajat 2009. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu 2009. 159, 161-163.
- Niemi, Emilia & Stein, David & Teräs, Marianne & Välinoro, Matleena 2010. Muunkieliset nuoret siirtymävaiheessa peruskoulusta toiselle asteelle Helsingissä. Helsingin kaupungin maahanmuutto-osasto. 13-14, 16, 21, 45-46, 56-57, 66.
- Nurmi, Jouni 1998. Keiden koulutusväylät? Laveneva korkeakoulutus ja valikoituminen. Koulutussosiologian tutkimuskeskus raportti 43. Painosalama Oy, Turku 1998. 9, 15-16, 22, 25, 29-31, 106, 134.
- Näkövammaisten keskusliitto ry. Viitattu 22.3.2011. www.nkl.fi/7.
- Opetushallitus 2010. Esteetön korkeakouluopiskelu – Högskolestudier för alla. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot. 6-7, 44. Viitattu 9.3.2011. http://www02.oph.fi/koulutusoppaat/Esteeton_opas.pdf.
- Opetushallitus 2010. Koulutusnetti. Viitattu 24.3.2011. <http://www.koulutusnetti.fi/index.php?file=330>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 8.3.2011. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/?lang=fi>.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 23.3.2011. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/opiskelu_ja_tutkinnot?lang=fi.
- Paananen, Seppo 2009. Tilastokeskus. Neljäkymmentä vuotta kielivähemmistöjen elinolututkimuksesta. Viitattu 31.3.2011. http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-09-30_010.html?s=0.
- Rauto, Sanna 2008. Helsingin kaupungin tilastokeskus 2008. Tilastoja 1. Maahanmuuttajataustaiset koulutustilastoissa. Helsingin kaupungin tilastokeskus 2008. 7, 10, 18, 20. Viitattu 23.3.2011. www.hel2.fi/tilastokeskus/julkaisut/pdf/08_01_18_Tilasto_1_Ranto.pdf.
- Romakkaniemi, Harri 1999. Maahanmuuttajanuoret toisen asteen koulutuksessa. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja B12:1999. Helsinki 1999. 7, 11, 13, 36-38, 40, 46-47, 50-53, 57.
- Saukkonen, Pasi 2010. Kotouttaminen ja kulttuuripolitiikka. Tutkimus maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta suomalaisen taiteen ja kulttuurin kentällä. Kotouttamispoliittisen tutkimuksen edistämissäätö lupore 2010. Yliopistopaino Helsinki 2010. 16, 18-19, 34.
- To Care, To Dare, To Share. Syrjäytymisen ehkäisy ammattikorkeakoulussa. Viitattu 10.5.2011. <http://elgg.mcampus.fi/cds/>.
- Virtanen, Timo 1993. Somalipakolaiset Suomessa. Tutkimus somalipakolaisten tulosta ja vastaanotosta Suomeen. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki 1993. 64.
- Vuorela, Suvi 2005. Haastattelumenetelmät. Ovaska, S., Aula, A. & Majaranta, P.

- (toim.) Käytettävyytutkimuksen menetelmät. Tampereen yliopisto. 38-48. Viitattu 12.5.2011. <http://www.cs.uta.fi/usabsem/luvut/3-Vuorela.pdf>
- Väestökisterikeskus 2010. 13-15. Viitattu 23.3.2011
<http://www.vrk.fi/default.aspx?id=102>. Taskutieto_2010(1).pdf.
- Yrkeshögskolan Novia. Viitattu 22.3.2011. www.novia.fi/medborgaraktivitet-och-ungdomsarbete

LIITTEET

Liite 1.

Hei!

Teen opinnäytetyönäni selvitystä Humanistiselle ammattikorkeakoululle suomea toisena kielenä puhuvien opiskelijoiden kielellisistä kokemuksista Humanistiseen ammattikorkeakouluun kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmaan hakeutumisen hakuprosessin ja opintojen aikana. Etsin nyt suomea toisena kielenä puhuvia haastateltavia ja sain nimesi lehtori X:ltä.

Haastattelun avulla pyritään saamaan tietoa siitä, miten suomea toisena kielenä puhuvat opiskelijat ovat kokeneet hakuprosessin ja opiskelun aikana käytetyn kielen. Tämän tiedon avulla Humanistinen ammattikorkeakoulu saa arvokasta tietoa siitä, missä sen korkeakouluna pitäisi kehittyä niin, että hakuprosessin ja opintojen aikana ilmenisi vähemmän kielellisiä ongelmia. Haastattelukysymyksiä on yhteensä 21 ja ne ovat jaoiteltu hakuprosessiin, kieleen ja opiskeluun.

Teen haastattelut mahdollisimman pian jo viikon 50 (14-17.12.2010) aikana tai tammikuussa viikolla 2 (11-14.1.2011) Helsingissä. Haastattelut pyritään tekemään henkilökohtaisina haastatteluina, mutta jos sinulle ajallisesti tai muuten sopii paremmin voin lähettää haastattelukysymykset myös sähköpostilla. Haastatteluvastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Jos olet kiinnostunut tulemaan haastateltavaksi vastaa minulle tähän viestiin HumakPRO yksityisviestillä tai laita sähköpostia osoitteeseen viilokki@hotmail.com.

Ystävällisin terveisin,

Katja Sipola,

Opiskelija,

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Nurmijärven kampus

040 834 96 85

viilokki@hotmail.com

Liite 2.

Hei!

Olen Humanistisen ammattikorkeakoulun Nurmijärven kampuksen opiskelija ja olen tekemässä opinnäytetyötä HUMAKille liittyen lehtori X:n monikulttuurisuushankkeeseen aiheenani suomea toisena kielenä puhuvien opiskelijoiden suomen kieleen liittyvät ongelmat ja haasteet hakuprosessin ja opiskelun aikana.

Tarkoitukseni on haastatella niin suomea toisena kielenä puhuvia opiskelijoita kuin hakutoimistoa ja paria lehtoria. X ehdotti minulle, että ottaisin sinuun yhteyttä ja pyytää haastattelua. Lehtoreille suunnatussa haastattelussa on 10 kysymystä ja ne liittyvät HUMAKin valmiuksiin kouluttaa suomea toisena kielenä puhuvia, opiskelijavalinnasta ja valintakokeesta ja lehtorin omista kokemuksista suomea toisena kielenä puhuvien opettamisesta.

Olisinko voinut haastatella sinua? Pysin tekemään haastattelut mahdollisimman pian jo viikolla 50 (14-17.12.2010) ja viikolla 2 (11-14.1.2011). Voin myös lähettää haastattelukysymykset sähköpostilla, jos se on sinulle parempi vaihtoehto.

Kiitos jo etukäteen!

Terveisin,

Katja Sipola

040 834 96 85

viilokki@hotmail.com

Liite 3.

Hyvä vastaaja,

15.12.2010

Teen yhteisöpedagogiopintoihini (AMK) liittyvää opinnäytetyötä ja tämä opinnäytetyöhaastattelu liittyy Humanistiselle ammattikorkeakoululle tehtävään selvitykseen suomea toisena kielenä puhuvien opiskelijoiden kielellisistä kokemuksista hakuprosessin ja opintojen aikana. Haastatteluvastaukset käsitellään luotamuksellisesti eikä haastateltavan henkilöllisyyttä paljasteta. Henkilökohtaiset haastattelut tehdään joulukuun 2010 ja tammikuun 2011 välisenä aikana ja kirjalliset haastattelut joulukuun 2010 ja tammi-helmikuun 2011 aikana. Ole hyvä ja palauta kirjalliset haastatteluvastaukset 27.2.2011 mennessä.

OHJE: Ole hyvä ja vastaa kaikkiin kysymyksiin kokonaisilla lauseilla. Vastaustilaa on annettu jokaisen kysymyksen jälkeen. Vastaustilan määrää ei ole rajoitettu.

Kiitos vastauksestasi!

Katja Sipola

Yhteisöpedagogiopiskelija

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Nurmijärven kampus

HAASTATTELUKYSYMYKSET

YLEISET KYSYMYKSET

Ympyröi oikea vastaus:

1. Sukupuoli: A) mies b) nainen

Kirjoita numeroin:

2. Ikä: _____

HAKUPROSESSI

1. Millaiseksi koit hakuprosessin Humanistiseen ammattikorkeakouluun yleisesti?

Vastaus:

2. Millaiset asiat tai joidenkin asioiden ymmärtäminen aiheuttivat erityistä vaikeutta hakuprosessin aikana?

Vastaus:

3. Millaista ohjausta tarvitsit hakuprosessin aikana? Jos, niin mistä sait apua (esim. Humanistisen ammattikorkeakoulun hakutoimisto, kaverit, työvoimatoimisto)?

Vastaus:

4. Jos hait apua Humanistisen ammattikorkeakoulun hakutoimistosta saitko tarpeeksi apua?

Vastaus:

5. Jos tarvitsit apua hakuprosessin aikana millaista apua sait ja millaista apua olisit kaivannut?

Vastaus:

6. Millaiseksi koit pääsykoetilanteen kielellisesti? Miten ymmärrettävää pääsykoetilanteen kirjallinen ja suullinen kieli mielestäsi oli?

Vastaus:

7. Millaiseksi koit tutoreitten roolin pääsykoetilanteessa ja miten he mielestäsi kohtelivat sinua?

Vastaus:

8. Koitko olevasi tasavertainen muiden hakijoiden kanssa hakutilanteessa?

Vastaus:

KIELI

1. Millaisia kieleen liittyviä haasteita olet kohdannut opiskelujesi aikana?

Vastaus:

2. Kun ajattelet itseäsi, millaista kielivalmennusta tai suomen kielen opetusta olisit tarvinnut ennen opintojen alkua tai opintojen aikana?

Vastaus:

3. Millaista kieleen ja kielen ymmärrykseen liittyvää erityistukea olet saanut opiskelujen aikana?

Vastaus:

4. Jos olet saanut erityistukea, millaista hyötyä siitä on ollut opintojen aikana?

Vastaus:

5. Miten mielestäsi pitäisi ja / tai voisi ottaa huomioon, ettei suomen kieli ole opiskelijan äidinkieli?

Vastaus:

6. Miten mielestäsi kielellinen yhdenvertaisuus toteutuisi?

Vastaus:

OPISKELU

1. Jos olet kokenut erityiskohtelua opintojesi aikana, millaista erityiskohtelua olet kokenut siksi, että äidinkielenäsi on muu kuin suomi tai suomenruotsi?

Vastaus:

2. Millaisia toisenlaisia pedagogisia lähestymistapoja Humanistisen ammattikorkeakoulu voisi käyttää suomea toisena kielenä puhuvien kanssa?

Vastaus:

3. Millaiseksi olet kokenut suomen kielisen opiskelumateriaalin (kirjat, monistheet, tehtävänannot ym.) opintojesi aikana? Miten arvoit niitä kielen ymmärryksesi kautta (helppo, vaikea, jotain siltä väliltä)?

Vastaus:

4. Ovatko kielelliset syyt saaneet sinut harkitsemaan opintojen keskeyttämisestä missään vaiheessa opintojasi? Jos, niin millaiset kielelliset syyt siihen ovat vaikuttaneet?

Vastaus:

5. Jos olet harkinnut opintojen keskeyttämistä opintojen aikana, millaiset muut syyt siihen ovat vaikuttaneet? (Esimerkiksi syrjintä, rasismi, opinnot eivät kiinnostaneet enää, vähäiset sosiaaliset kontaktit ym.)

Vastaus:

6. Jos olet kokenut syrjintää tai rasismia opintojesi aikana, millaisista syistä olet sitä kokenut?

Vastaus:

Liite 4.

OPINNÄYTETYÖ: HUMANISTISEN AMK:N HAKUTOIMISTON HAASTATTE- LUKYSYMYKSET

1. Millaista koulutusta tai opastusta hakutoimisto on saanut suomea toisena kielenä puhuvien henkilöiden kanssa työskentelyyn?

Vastaus:

2. Millaiset valmiudet hakutoimiston henkilökunnalla on opastaa ja neuvoa suomea toisena kielenä puhuvaa henkilöä?

Vastaus:

3. Millaisia haasteita kielikysymys tuottaa?

Vastaus:

4. Millaisiin kulttuurisiin haasteisiin olet törmännyt?

Vastaus:

5. Millä tavalla hakutoimistossa on otettu huomioon suomea toisena kielenä hakevien henkilöiden ohjaus?

Vastaus:

6. Pitäisikö olla enemmän ohjeita, linjauksia tai koulutusta?

Vastaus:

7. Millä tavoin toivoisit hakutoimiston henkilökuntaa koulutettavan asian suhteen?

Vastaus:

Kiitos haastattelusta!

Liite 5.

OPINNÄYTETYÖ: HAASTATTELUKYSYMYKSET

Haastattelukysymykset ovat osoitettu Humanistisen ammattikorkeakoulun opetushenkilöstölle. Kysymykset koskevat opiskelijoita, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai suomenruotsi.

Kysymykset

1. Millaiset valmiudet Humanistisella ammattikorkeakoululla mielestäsi on ottaa vastaan suomea toisena kielenään puhuvia henkilöitä kansalais-toiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmaan?

Vastaus:

2. Millaisia vahvuuksia Humanistisella ammattikorkeakoululla on ottaa opiskelijaksi suomea toisena kielenään puhuvia henkilöitä?

Vastaus:

3. Mitkä ovat mielestäsi Humanistisen ammattikorkeakoulun heikkoudet ottaa opiskelijaksi suomea toisena kielenään puhuvia henkilöitä?

Vastaus:

4. Millä tavalla olisit valmis tukemaan suomea toisena kielenä puhuvaa opiskelijaa hänen opinnoissaan?

Vastaus:

5. Olisitko valmis erityiskohtelemaan suomea toisena kielenään puhuvaa opiskelijaa? Jos niin millä tavalla?

Vastaus:

6. Minkä tyyppistä apua työhistoriasi aikana olet nähnyt suomea toisena kielenä puhuvien opiskelijoiden tarvinneen?

Vastaus:

7. Minkä tyyppistä apua olisi mielestäsi hyvä olla tarjolla suomea toisena kielenä puhuville opiskelijoille?

Vastaus:

8. Oletko havainnut työhistoriasi aikana Humanistisessa ammattikorkeakoulussa esiintyneen suomea toisena kielenä puhuviin opiskelijoihin kohdistunutta rasismia tai syrjintää? Jos olet, niin miten se on ilmennyt?

Vastaus:

9. Miten mielestäsi valintakoetta voisi kehittää, jotta koulutukseen saataisiin mukaan enemmän suomea toisena kielenä puhuvia?

Vastaus:

10. Miten opiskelijavalintaa voisi kehittää niin, että valituksi tulisi enemmän suomea toisena kielenä puhuvia?

Vastaus:

Kiitos haastattelusta!